

Studiu istorico - arhitectural
Cinematograful Scala

AUTOR:
Arh. Petru Mortu

ORDINUL
ARHITECTILOR
DIN ROMANIA

Timbrul de
arhitectură

STUDIU ISTORICO - ARHITECTURAL

b-dul. Gheorghe Magheru nr. 2-4 I cinematograful "SCALA"

12.10.1911

BENEFICIAR

Ordinul Arhitecților din România - filiala București

AUTOR

arh. Petru MORTU - specialist M.C.C.

ELABORATOR

S.C. 3 ad PUNCT S.R.L

str. Gârlei nr. 8, sector 1, București, cod poștal 013723
tel: (004.021)233.36.88, e-mail treiadpunct@yahoo.com

STUDIUL ISTORIC

Stabilirea valorilor istorice, arhitecturale și urbanistice ale imobilului din
B-dul Magheru nr. 2-4. Blocul „SCALA”

CUPRINS:

Piese scrise:

1. Obiectul studiului	p. 3
2. Notă metodică	p. 3
3. Regimul juridic de protecție.....	p. 5
4. Evoluția contextului urban.....	p. 5
4.1. Secolul al XIX-lea.....	p. 5
4.2. Secolul al XX-lea.....	p. 7
5. Analiza fondului construit.....	p. 9
5.1. Sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX.....	p. 9
5.2. Perioada interbelică.....	p. 11
5.3. Perioada postbelică.....	p. 13
6. Evoluția imobilului din b-dul Magheru nr. 2-4. Blocul „SCALA”.....	p. 14
7. Analiză arhitecturală.....	p. 17
8. Câteva date legate de viața și activitatea arhitectului Rudolf Frankel.....	p. 19
9. Concluzii.....	p. 22
10. Recomandări.....	p. 23
10.1. Recomandări privind clasarea imobilului din b-dul Magheru nr. 22.....	p. 24

Anexe:

Anexa I	Regulamentul P.U.Z. Zone construite protejate. Zona protejată nr.04a.
Anexa II	Regimul juridic de protecție .
Anexa III	Planul Orașului București lucrat de Institutul Geografic al Armatei 1895-1899 și Planul Orașului București, Ediția oficială 1911 .
Anexa IV	Alinierea și nivelmentul B-dul Colței cu străzile și piețele adiacente. Aprobare de consiliul Municipal în ședința din 29 noiembrie 1911. A.N - D.M.B., fond P.M.B. - Serviciul Alinieri, Plan 549

ANEXA V	Construcții realizate în perioada interbelică pe bulevardele Nicolae Bălcescu și Gheorghe Magheru. După Machedon, Luminița. Scoffham, Ernie, Romanian Modernism. The Architecture of Bucharest, 1920 - 1940, Massachusetts, The Mit Press, 1999, p. 90.
ANEXA VI	Fotografii ale bulevardului Magheru și ale cinematografului „SCALA” realizate în perioada interbelică.
ANEXA VII A	Autorizația de construire eliberată de Primărie pentru „Moștenitorii Bragadiru” în 7 iulie 1935. Arhiva Primăriei Municipiului București - Direcția Tehnică (AP.M.B. - D.T.), fond sector 1 (Galben), dosar 641N1935, f. 5.
ANEXA VII B	Planul de situație al cinematografului „SCALA”. Arhiva Primăriei Municipiului București - Direcția Tehnică (AP.M.B. - D.T.), fond sector 1 (Galben), dosar 641N1935, f. 3.
ANEXA VII C	Proprietatea “Moștenitorilor Bragadiru”. AP.M.B. - D.T., fond sector 1 (Galben), dosar 641A/1935. Fațada vest.
ANEXA VII D	Proprietatea “Moștenitorilor Bragadiru”. A.P.M.B. - D.T., fond sector 1
ANEXA VII E	Proprietatea “Moștenitorilor Bragadiru”. AP.M.B. - D.T., fond sector 1 (Galben), dosar 641A/1935. Secțiune.
ANEXA VIII	Observații asupra proiectului făcute de „Comisia Sălilor de Spectacole” Serviciul Tehnic, Sector I-Galben, Dosar 641A/1935, fila 10.
ANEXA IX	Fotografii actuale ale bulevardului Magheru și ale cinematografului „SCALA”.
ANEXA X	Fișa analitică de evaluare a monumentului istoric (anexa nr. 3 la O.M.C.C. nr. 2682/13.06.2003). Imobil b-dul Magheru nr. 22. Casa de Credit a Magistraților. I sector 1, București.

1. Obiectivul studiului

Scopul cercetării este de a fundamenta din punct de vedere istoric, arhitectural, urbanistic și memorial valorile imobilului din b-dul Magheru nr. 2-4 în vederea clasării în Lista Monumentelor Istorice (L.M.I.). Inițiativa studiului aparține Filialei Teritorială București a Ordinului Arhitecților din România.

2. Nota metodică

- Întocmirea studiului a avut ca surse, informații conținute de documente cartografice (ghiduri ale orașului, planuri topografice), acte de arhive aflate în fondurile Arhivelor Naționale și cele ale Primăriei Municipiului București și un amplu material bibliografic reprezentat de publicații ale unor autori care au abordat subiectul perioadei interbelice, cu referire la contextul cultural, istoric și arhitectural.
- Cercetarea cartografică corespunzătoare secolului al XIX-lea s-a bazat pe planurile realizate la mijlocul veacului de austriecii Rudolf Arthur Borroczy (1844-1846) și Friedrich Jung (1856), cele întocmite de Dimitrie Pappasoglu (1870-1875) și el realizat între 1895-1899 de Institutul Geografic al Armatei pentru Primăria orașului.
- Pentru secolul următor informațiile au fost obținute prin interpretarea planurilor topografice realizate în 1911, 1974 și 1991, completate de diverse ghiduri ale orașului, dintre care îl putem aminti pe cel al maiorului Pantea (1921, 1924), cel al lui Fredi Wahnig (1934), al lui Ulisse Samboteanu și M.D. Moldoveanu realizat în 1941. Pentru perioada postbelică informații utile sunt consemnate pe planul întocmit de Direcția Topografică Militară în 1962, parte a ghidului București¹.
- Documentele de arhivă au fost extrase din fondurile Arhivei Naționale și cele ale Primăriei Municipiului București. Pentru analiza contextului urban planurile de aliniere a străzii Colțea², au constituit un suport generos care a fost completat de planurile topografice și diverse alte surse bibliografice. Planurile de autorizare a construirii precum și diverse acte cu caracter juridic aparținând imobilului din b-dul Magheru nr. 2-4 au fost descoperite în arhivele Primăriei Municipiului București³.
- Bibliografia consultată a fost structurată în trei părți: cărți care fac referire la contextul urban, publicații unde apar specificații despre personalitatea arhitectului Rudolf Frankel (Fraenkel sau Frankel⁴) și scrieri despre cinematograful Scala.

¹ Dan Berindei, Paul Cernavodeanu, Șerban Cioculescu et al. , București. Ghid, București, Editura Meridiane, 1962.

² Arhivele Naționale - Direcția Municipiului București, Primăria Municipiului București, Serviciul Tehnic, Fond Alinieri, planurile 100, 549 și 632.

³ Primăria Municipiului București, Serviciul Tehnic, Sectori I - Galben, Dosar 641N1935.

⁴ Între 1933 și 1937, perioada în care a stat în București, numele pe care l-a purtat a fost Fraenkel, iar după 1937, momentul stabilirii la Londra, a purtat patronimul de Frankel. Gerardo Brown - Manrique. Rudolf Frankel and Neus Bauen. Work in Germany, Romania and the United Kingdom, Berlin, Ernst Wasmuth Verlag Tubingen, 2009, p. 19, 20.

Referitor la contextul urban, un aport important care întregeste imaginea conturată de planurile topografice este adus de Emanoil Hagi-Mosco⁵. Cartea publicată conține două capitole unde apar descrise ulițele Colței și a Clementei (C.A. Rosetti), așa cum erau înainte de sistematizările petrecute în prima parte a secolului al XX-lea. În legătură cu activitatea urbanistică desfășurată în capitală, teza de doctorat a d-lui prof. Nicolae Lascu conturează o imagine de ansamblu, cu numeroase trimiteri la documente legislative și surse de arhivă⁶. Despre arhitectura și urbanismul anilor 1920-1930, despre curentele de opinie și dezbaterile expuse la nivel teoretic, cartea scrisă de Luminița Machedon împreună cu Ernie Scoffham⁷ a constituit un reper constant. Informațiile au fost completate de o sumă de alte publicații apărute după 1990, unde sunt prezentate biografii ale unor arhitecți, promotori ai Mișcării Moderne în România⁸.

Studiul personalității și activității lui Rudolf Frankel a avut ca bază cartea publicată de Gerardo Brown-Manrique, apărută la Berlin în 2009 și dedicată exclusiv arhitectului⁹.

3. Statutul juridic de protecție [anexa I și II]

- Imobilul face parte din Zona Protejată nr. 04a, care este cuprinsă între Piața Romană și Piața Universității și include str. Stanislas Cihoski, str. Mendeleev, str. Nicolae Milescu, str. Traian Vuia, str. Nicolae Filipescu, str. Biserica Enei, str. Edgar Quinet, în conformitate cu P.U.Z. - Zone Construite Protejate (Z.C.P.) ale Municipiului București (H.C.G.M.B. nr. 279/2000). Planșa desenată este anexa I a studiului.
- Conform Listei Monumentelor Istorice¹⁰, imobilul face parte din „Ansamblul de arhitectură Bd. General Gheorghe Magheru”. Nr. crt.: 1382; Cod LMI: B-II-a-A-19113; Denumire: „Bd. General Gheorghe Magheru”; Localitate: municipiul București; Adresă: Bd. Magheru Gheorghe, g-ral, între strada Pictor Verona și str. C.A. Rosetti, sector 1; Datare: prima jumătate a sec. XX.
- Totodată, terenul studiat se află în raza de protecție¹¹ a unor imobile sau ansambluri înscrise în aceeași Listă a Monumentelor Istorice, toate prezentate în anexa II a studiului.

⁵ Emanoil Hagi-Mosco, București. Amintirile unui oraș. Ziduri vechi. Ființe dispărute, București, Editura Fundației Culturale Române, 1995.

⁶ Nicolae Lascu, Legislație și dezvoltare urbană. București 1931 - 1952, teză de doctorat, conducător Științific Alexandru Sandu, București, I.ALM., 1997 (mms.).

⁷ Luminița Machedon, Ernie Scoffham, Romanian Modernism. The Architecture of Bucharest, 1920 - 1940, Massachusetts, The MIT Press, 1999.

⁸ ***; Horia Creangă. Catalogul expoziției organizate la împlinirea a 100 de ani de la naștere, București, UAR., 1992, ***; București anii 1920 - 1940 între avangardă și modernism, București, Editura Simetria, 1994, ***; Centenar Marcel Iancu. 1895- 1995, București, Simetria, f.a.

⁹ Gerardo Brown - Manrique, op. cit.

¹⁰ Publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, anul 178 (XXII) - nr. 670bis, din 1.10.2010

¹¹ Definită de art. 59 din Legea 422 din 18 iulie 2001 privind protejarea monumentelor istorice „Până la instituirea zonei de protecție a fiecărui monument istoric potrivit art. 8 se consideră zonă de protecție suprafața delimitată cu o rază de 100 m în localități urbane ... ”

4. Evoluția contextului urban

4.1. Secolul al XIX-lea

Analiza planurilor realizate la mijlocul secolului al XIX-lea arată o configurație urbană rarefiată, specifică zonelor rurale. Ulițele șerpuite, rezultat al cerințelor funcționale, parcelele neregulate și construcțiile modeste arată o zonă periferică, departe de structura unei așezări urbane.

Din punct de vedere administrativ, zona se afla la mijlocul secolului al XIX-lea în boiaua de Galben și mahalaua organizată în jurul bisericii Bradu (Boteanu), unul dintre lăcașurile de cult apărute în a doua parte a veacului al XVIII-lea. Incluziunea, din punct de vedere constructiv, în cel de-al treilea ocol¹² subliniază încă o dată structura urbană rarefiată.

Studiul circulațiilor arată că o parte dintre străzile adiacente sitului studiat erau constituite într-o formulă care nu se mai suprapune astăzi cu vechile trasee. Acestea au fost modificate de numeroase sistematizări urbane demarate în a doua jumătate a veacului al XIX-lea și continuate în cel următor. În acest sens, putem menționa strada C.A. Rosetti, numită pe planul căpitanului austriac Friedrich Jung (1856) „Ulița Boteanu”, Nicolae Golescu (Poșta Veche) și străzile dinspre Grădina Icoanei: Pitar Moș, Vasile Conta (Pensionatului), Nicolae Filipescu (Dionisie), Dionisie Lupu, Tudor Arghezi.

O mențiune suplimentară trebuie făcută uliței Colței, stradă importantă a orașului medieval, care începea din dreptul bisericii Sfântul Gheorghe Nou și se termina în fața terenului studiat¹³.

Urmărind aceleași documente grafice datate la mijlocul secolului al XIX-lea, se poate constata că partea aflată la sud de „Ulița Boteanu”, cu proprietăți dispuse de-o parte și alta a Colței, este caracterizată de parcele cu dimensiuni relativ reduse, cu case mici orientate spre stradă și grădini puțin generoase. Spre nord, insula definită de actualele străzi Nicolae Golescu, George Enescu, Jules Michelet (Dreapta) și Pitar Moș conține terenuri mari, cu livezi întinse, dintre care cea a „Poștei Românești”, numită și „Poșta de trăsuri”, depășea trei hectare și jumătate. Proprietăți însemnate aveau aici familiile Isvoranu și Butculescu, informație furnizată de Emanoil Hagi-Mosco¹⁴. Proprietatea Isvoranu se afla în zona de est a actualului bulevard și corespundea actualei insule definite de străzile Arthur Verona, Pitar Moș și C.A. Rosetti. Familia Butculescu deținea terenuri în insula definită de strada Rosetti, Nicolae Golescu și Franklin.

Terenurile, fie ca sunt mari sau mici, erau împărțite în două zone: cea dinspre strada destinată locuirii și activităților conexe și cea din spate folosită pentru activități agricole - aceasta din urmă cu o suprafață sensibil mai mare decât cea dinspre uliță.

Planul maiorului Dimitrie Pappasoglu editat în 1871¹⁵ surprinde aceeași structură rarefiată, cu străzi neregulate și terenuri vaste unde activitățile agricole încă predomină. Printre clădirile menționate se numără și „Schitul Călugăriței Catolice” devenită mai târziu Școala Catolică „Sfânta Maria” aflată la intersecția străzii Pictor Verona cu Pitar Moș.

¹² Dupa focul din martie 1847, orașul a fost împărțit în trei ocoale, în fiecare dintre acestea fiind stabilite o serie de reguli de construire. Pentru primul ocol, care corespundea în linii mari cu zona centrală, clădirile trebuiau să respecte norme dintre cele mai severe pentru a evita declanșarea sau răspândirea incendiilor în cel de-al treilea ocol, având în vedere densitatea scăzută a volumelor construite impunerea erau aproape inexistente.

¹³ Actualele bulevarde N. Bălcescu și I.C. Brătianu urmăresc direcția vechii ulițe bucureștene.

¹⁴ Emanoil Hagi-Mosco, op. cit., p. 164, 181.

¹⁵ D. Pappasoglu, București capitala României. Dedicat Majestății Sale Imperatorul tuturor Rusiei Alexandru Nicolaevitz, 1871.

După 1880 procesul de urbanizare capătă ritmuri accelerate fiind influențat de orientările pro-occidentale la care societatea românească se raportează. Vechile ulițe prăfuite, cu trasee neregulate sunt supuse unor alinieri ferme pavându-se cu piatră de râu sau caldaram. Reconfigurarea orașului medieval nu se oprește la operațiuni de suprafață. Sunt inițiate ample acțiuni de sistematizare urbană care vizează trasarea unor bulevarde largi care să dubleze vechile circulații devenite anacronice, acționându-se în același timp pentru canalizarea Dâmboviței.

După realizarea magistralei care pleca de la Gara Obor și străbătea orașul de la est la vest, oprindu-se la poarta Cotrocenilor, urmează trasarea bulevardului Regina Maria și al Colței, inițiate în timpul primariatului lui Nicolae Filipescu¹⁶. Cel de-al doilea bulevard, care reia numele uliței ce începea din Piața Sfântul Gheorghe Nou și se oprea în strada Clementei (C.A. Rosetti), configura, de fapt, cea de-a doua axă a orașului, orientată nord-sud, ce dubla vechiul Pod al Mogoșoaiei. Propunerea reprezentată pe planul întocmit în 1893 de G.A. Orăscu va fi definitivată în mai multe etape, întâmpinând numeroase dificultăți cauzate, în principal, de numeroasele exproprieri pe care Primăria trebuia să le facă într-o zonă dens ocupată. În reprezentarea grafică întocmită de Institutul Geografic al Armatei între 1895 și 1899 apare configurat în linii precise segmentul cuprins între Piața Victoriei și Piața Romană, dar și segmentul cuprins între Piața Sfântul Gheorghe și strada Clementei (C.A. Rosetti), departe însă de profilul transversal care va caracteriza strada în veacul următor.

4.2. Secolul al XX-lea [anexa III și IV]

Începând cu ultimul deceniu al secolului al XIX-lea, pentru bulevardul Colței au fost aprobate de Consiliul Comunei mai multe planuri de Aliniere și Nivelment, în încercarea de a defini un traseu liniar cu o secțiune suficientă, demnă de un bulevard al unei capitale europene. Până în 1900 sunt aprobate două astfel de acte¹⁷, cu măsuri aplicabile pe segmentul cuprins între strada Lipscani și Clementei. În 1901, pentru aceeași secțiune de bulevard, autoritățile decid o lățime constantă de 30 m¹⁸, iar cinci ani mai târziu este votată o nouă formulă: „Formând o linie dreaptă între centrul statuii lui I.C. Brătianu și centrul rotondei de la Str. Romană”¹⁹. În 1911, motivat de intenția de a amplasa pe acest nou bulevard o serie de instituții reprezentative ale orașului (Palatul Comunal, sediul Ministerului de Interne, Palatul Senatului), se votează un nou plan de aliniere. O sumă de schimbări au fost aduse chiar în primii ani ai intrării în aplicare a planului votat în 1911, în general modificări cu caracter local, făcute de proprietarii unor parcele aflate la intersecția a două străzi²⁰. În anii ce au urmat, cu referire în special la perioada interbelică, segmente ale bulevardului cuprins între Piața Romană și Universitate au urmărit noi alinieri locale votate pentru a permite o anvergură mai mare a arterei.

Pentru a avea o viziune generală asupra evoluției contextului urban, apelul la planurile de aliniere nu este suficient, ci trebuie dublat de o analiză, fie ea fugitivă, a regulilor de construire aplicabile în această zonă a bulevardului.

16 Ion Vitan, Nicoleta Filipescu, primar al capitalei. 1893 - 1895, în „Anuar al Arhivelor Municipiului București”, II, București, 1998, pp. 112-119.

17 AN. - D.M.B., P.M.B., Fond Alinieri, Planul 95 ~i 100.

18 Ibidem, Planul 632, fila 2-3.

19 Ibidem, fila 1.

20 Un caz concret în acest sens îi reprezintă colțul intersecției străzilor Vienei (I. Dobrescu) cu bulevardul Bălcescu, acolo unde se dorea construirea palatului Creditului Funciar Român (blocul Wilson). AN. - D.M.B., P.M.B., Alinieri, Dosar 638.

Pe sectorul cuprins între strada C.A. Rosetti și Piața Romană, direcțiile de dezvoltare au fost cuprinse în regulamentul pentru „Construcțiile de pe bulevarde și splaiuri” adoptat într-o primă fază în 1897, în timpul primariatului lui C.F. Robescu, și modificat ulterior în mai multe rânduri. Una dintre aceste modificări, realizată în 1907, a vizat zona studiată și impunea „clădiri așezate pe aliniere, pe toată întinderea proprietății, cu înălțimi cuprinse între 11 și 17 m, cu o medie de 14 m”²¹. În 1912, pentru întregul bulevard, se stabilește o înălțime constantă de 17 m.

Aplicabilitatea regulilor stabilite la începutul secolului durează până în 1928, când este adoptat un nou „Regulament de construcții”. Una dintre prevederile prezente în acest act și care va modifica simțitor profilul bulevardului se referă la posibilitatea construirii peste limita cornișei principale. Volumul suplimentar permis trebuia să se înscrie într-un arc de cerc, poziționat pe orizontala cornișei, cu raza de 10 m atunci când înălțimea clădirilor era cuprinsă între 8-15 m, iar în cazul celor care aveau înălțimi de 15-18 m, cercul de referință trebuia să aibă raza de 6 m. Chiar și această înălțime putea să fie depășită cu 3,5 m de lucarne, balustrade sau atice.

5.1. Sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX

Cele două case prezentate conturează modele arhitecturale caracteristice primei jumătăți a veacului al XIX-lea, cu forme simple, lipsite de ornamente, ridicate doar pe parter și care, în timp, au dispărut, fiind înlocuite de case în acord cu noile cerințe impuse de moda occidentală. Proprietarii, persoane avute, școlite la Paris, Viena, Berlin sau alte capitale europene, doresc locuințe după tiparul celor văzute în Europa, caracterizate de forme care interpretează limbajul clasic.

Dintre casele ridicate la sfârșitul secolului al XIX-lea, aflate în apropierea zonei studiate și care se înscriu în aceste direcții, le putem menționa pe cele ale unor personalități ale epocii. Pot fi enumerate locuințele lui Alexandru Marghiloman²², Dimitrie Sturza²³, Titu Maiorescu²⁴, Nicu Cerkez, Dumitru Maimarolu, Anastase Simu²⁵ sau Theodor Aman. În imediata vecinătate a intersecției bulevardului Coltei cu strada C.A. Rosetti pot fi numite casele lui Dumitru Butculescu, ale doctorilor Alexandru Vîțzu²⁶, Alexandru Boicescu²⁷ și casele Amira. Toate aceste case, cu o arhitectură eclectică specifică perioadei, erau construite cu un nivel sau două (parter, parter și un etaj), pe aliniament, după reguli stabilite de „Regulamentul de construcții și alinieri” intrat în vigoare în 1878.

²⁴ Ibidem, p. 182.

²⁵ A fost demolată în 1929 locul ei fiind luat de clădirea Societății Asigurarea Românească proiectată după planurile echipei coordonate de Horia Creangă.

²⁶ Actuala librărie „Cărturești”.

²⁷ Casa se află la intersecția străzilor Mercur și Nicolae Gulescu, mărginită pe celelalte două laturi de proprietățile Zisu.

²⁸ Anastase Simu (1854 - 1935) jurist, colecționar de artă de la începutul secolului al XX-lea, va construi un muzeu pe terenul său în 1907 unde va expune publicului interesat colecțiile sale. Clădirea și colecțiile vor fi donate statului în 1927, pentru ca în 1961 muzeul să fie demolat și operele de artă adăpostite să fie preluate

de alte muzee sau să fie definitiv pierdute.

²⁹ Alexandru Vîțzu (1853 - 1902) a fost profesor al Universității de Medicină din București, deputat, senator, membru corespondent al Academiei Române.

³⁰ Alexandru A. Boicescu (1853 - 1893) a fost profesor al Universității de Medicină din București.

Prima dintre ele, cea a fiului lui Constantin (Costache) Butculescu, era așezată pe un teren generos, pe care mai târziu, în deceniul trei al secolului al XX-lea, se vor construi hotelul „Lido” și blocul de apartamente proiectat de Rudolf Frankel, cu adresa pe b-dul Magheru nr. 1-3. Casa, amplasată pe aliniamentul străzii C.A. Rosetti, era construită pe parter și etaj, compusă simetric, cu decorații bogate din stuc colorat. În spate se desfășura o grădină mare, iar Hagi-Mosco își amintește de existența unui „... mare bazin de lebede”²⁸. A fost vândută în 1904 doctorului Constantin Angelescu²⁹, împreună cu întreaga proprietate. În prezent, clădirea este înscrisă în Lista Monumentelor Istorice și are numărul poștal 13 pe strada C.A. Rosetti, fiind una dintre puținele din zonă care mai amintește de perioada de dinaintea sistematizării bulevardului Coltei (general Gheorghe Magheru).

Pe ulița Colței mai poate fi amintită și casa Manolescu-Vitzu, proiectată în stilul renașterii franceze de arhitectul Ion Mincu, și dărmată la nici trei decenii de la ridicare pentru a se putea lărgi bulevardul³⁰, dar și casa lui Alexandru Boicescu, unde a funcționat reprezentanța firmei „Sanitas”.

Dintre casele ridicate în această perioadă pe ulița Colței sau în zona adiacentă b-dului Magheru, doar câteva se mai păstrează ca mărturie a unei perioade și a unei societăți demult dispărute. Una dintre ele este cea a lui Dumitru Butculescu, deja amintită, clădirea unde a funcționat până nu demult sediul Partidului Național Liberal din b-dul Bălcescu nr. 19³¹ și, la intersecția bulevardului cu strada Pieter Arthur Verona, casa lui Dimitrie Sturza (strada Arthur Verona nr. 13), acum sediul librăriei „Cărturești”.

5.2. Perioada interbelică

Influența vest-europeană, acceptată și susținută de societatea românească, s-a manifestat puternic în toate domeniile, inclusiv în cel al urbanismului. Trasarea marilor bulevarde care au străpuns vechiul țesut tradițional a generat în mod implicit un mod nou de a construi pe parcele și oportunități multiple pentru investitori. Populația orașului crește semnificativ printr-un aflux de oameni veniți din mediul rural, atrași de un număr mare de locuri de muncă datorat unei industrii într-o continuă creștere, a investițiilor în proiecte de infrastructură, în general, și a numeroaselor posibilități de câștig oferite de un oraș capitală³².

31 Ibidem, p. 181.

32 Constantin Angelescu (1869 - 1947) a fost profesor al Facultății de Medicină din București, director al clinicii chirurgicale a aceleiași instituții, doctor în medicină la Paris, ministru plenipotențiar, ministru al Lucrărilor Publice și al Comunicațiilor, ministru al Instrucțiunii și Cultelor și după moartea lui I.G. Duca chiar prim ministru. Emanoil Hagi Mosco, op. cit., p. 181, n. 40.

33 Petru Mortu, Casa Manolescu - Vitzu din bulevardul Colței, Yn „Caiete ARA. Arhitectură. Restaurare . Arheologie”, 1/2010, pp. 189 - 194.

34 Clădirea cu o compoziție sobră a fost ridicată pentru a adăposti cazarma „jandarmilor calari”. Ulterior a devenit sediul Marelui Stat Major al Armatei și al Școlii

Superioare de Război și pentru o scurtă perioadă (1957 - 1959) a fost utilizat ca sediu al Muzeului Militar Central. Emanoil Hagi-Mosco, op. cit., p. 155.

35 În 1877 populația Bucureștilor număra 177302 de oameni, în 1891 erau 203375 locuitori pentru ca în 1916 să ajungă la 381279. După Marea Unire ritmul creșterii locuitorilor se accentuează favorizat de procesul de industrializare. Astfel în 1927 în capitală trăiau 472035 de oameni, la recensământul din 1930, incluzând aici și comunele suburbane, au fost înregistrați 631.288 de locuitori și șase ani mai târziu în București sunt 786929 de oameni. În 1948 cifra celor care locuiau în oraș depășea un milion, deci o creștere de aproape cinci ori petrecută în aproape șase decenii. Constantin Giurescu, Istoria Bucureștilor din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre. București, Editura pentru Literatură, 1966, p. 266.

Pentru a face față numărului mare de oameni care ajung să se stabilească în oraș, sunt aprobate o serie de măsuri legislative prin care este încurajată construirea de locuințe. În acest sens, pot fi menționate „Legea pentru construirea de locuințe ieftine în București”, adoptată în 1907 și modificată în 1913, „Legea pentru încurajarea construcțiilor de locuit”, adoptată într-o primă formă în 1921 și reluată în 1927 și 1931. Legile din 1927 și 1931 au fost făcute la inițiativa omului politic liberal Grigore Trancu-Lași și ofereau diverse avantaje pentru investitorii din domeniul imobiliar³³. În acord cu aceste măsuri, regulamentele de urbanism au urmărit aceleași direcții permissive, facilitând un procent de ocupare al terenului și un regim de înălțime crescute.

În acest context, axa nord-sud, în special sectorul cuprins între Piața 21 Decembrie 1989 și Piața Romană, conturat în primele decenii ale secolului al XX-lea, a oferit un teren propice celor care doreau să investească în domeniul construcțiilor. Apropierea de centru, existența numeroaselor terenuri virane rezultate în urma intervențiilor de sistematizare și posibilitățile de construire maxime sunt câteva motive care au determinat ca, într-un timp foarte scurt, configurația bulevardului să își modifice structura. Locul reședințelor burgheze, construite pe parter sau cu un etaj, după principii ale academismului de școală franceză sau germană, este luat de block-house³⁴-uri, sedii ale unor societăți prospere sau construcții destinate divertismentului.

Caracteristicile principale ale bulevardului (Nicolae Bălcescu și Gheorghe Magheru) au fost definite în perioada interbelică, iar unitatea imaginii arhitecturale a fost dată în principal de aplicarea regulilor de construire definite de regulamentele din 1928 și 1939. Cadrului legislativ i s-a suprapus opțiunea aproape univocă a arhitecților și beneficiarilor de a construi după principii formulate de Mișcarea Modernă. Volume bine croite, cu forme geometrice clare, lipsite de ornamente, marcate de orizontalele puternice ale ferestrelor în bandă sau de verticalitatea volumelor de colț, bordează cele două fronturi ale bulevardului, definind astfel una dintre cele mai coerente zone ale orașului, cu reale calități urbanistice și arhitecturale. Cele mai multe dintre clădiri sunt imobile de raport, cu spații comerciale sau de divertisment organizate la nivelul parterului. Investitorii sunt persoane potente financiar, așa cum este cazul moștenitorilor lui Dimitrie Bragadiru, al doctorului Burileanu și al afaceristului Malaxa, al Alexandrinei Buescu (născută Algiu), iar lista poate continua cu blocurile ridicate de diverse societăți, printre care se numără: blocurile Creditului Minier, ale Creditului Funciar Român, ale Creditului Magistraților, ale Asigurării Românești și ale Societății de Asigurare Sun. Pe lângă aceste imobile de raport, de-a lungul bulevardului au fost construite și două hoteluri (Ambasador și Lido), un garaj, o biserică, dar și instituții cu caracter cultural sau de divertisment, ceea ce conturează o zonă dinamică, cu funcțiuni complexe. Construirea a trei săli de cinematograf într-un interval de patru ani (1930-1934)³⁵ subliniază, încă o dată, importanța pe care bulevardul a căpătat-o pentru oraș în această perioadă, conturându-se practic un centru urban desfășurat de-a lungul acestei artere.

Valoarea indiscutabilă a bulevardului nu se referă doar la principiile urbanistice și arhitecturale urmărite consecvent, ci rezultă și din acumularea unor importante valori memoriale reflectate în cazul fiecărui imobil. Instituții importante sau personalități ale epocii au contribuit într-un fel sau altul la definirea caracterului acestei artere. Dintre arhitecții care au fost solicitați să proiecteze aici, îi putem enumera pe State Baloșin, George Matei Cantacuzino, Horia Creangă, Arghir Culina, Rudolf Frankel, Marcel Locar, Jean Monda, Tiberiu Niga, Duiliu Marcu, Jean Valeanu, toți nume de referință în arhitectura românească din perioada interbelică.

36 Legea a fost cunoscută în epocă cu numele de Trancu-lași. Cea adoptată în 1931 prevedea, pe lângă alte facilități, scutirea de impozite directe a investitorului pentru o perioadă de 10 ani. Nicolae Lacu, op. cit., p. 118.

37 Sintagma des utilizată în epocă pentru a defini construcții multietajate organizate după principii ale Mișcării Moderne.

38 În ordinea apariției lor primul se afla în curtea interioară a imobilului Carlton (1932) proiectat de G.M. Cantacuzino și distrus de cutremurul din noiembrie 1940, al doilea a fost cel de la parterul Asigurării Românești (1934) proiectat de Horia Creangă în colaborare cu Haralamb (Bubi) Georgescu și ultimul cel proiectat de Rudolf Frankel cunoscut cu numele de „Cinema Scala” (1935).

5.3. Perioada postbelică

Schimbarea regimului politic după război nu a adus cu sine o fractură imediată în ceea ce privește activitatea constructivă, astfel încât „Regulamentul de construcții și alinieri” intrat în vigoare în 1939 continuă să fie aplicat până în 1953. Chiar și după, multe dintre noile construcții realizate se axează pe principiile urbanistice promovate în perioada interbelică, putând menționa imobilele proiectate de Virgil Nițulescu (B-dul Bălcescu nr. 36 și 27-33) sau C. Crișan (B-dul Magheru nr. 18). În acest ultim caz, volumul propus continuă liniile definite anterior, dar limbajul arhitectural urmărește discursul realist-socialist, din ce în ce mai prezent în soluțiile proiectanților. O sincopă în unitatea bulevardului a apărut în prima parte a deceniului șapte, când au fost construite blocurile „Eva” și „ONT”, numite așa de bucureșteni după unitățile comerciale care își aveau sediul la parterul acestor blocuri. Sistematizarea zonei a dus la ruperea continuității frontului prin retragerea celor două volume și amenajarea unor scuaruri în fața acestora. De asemenea, arhitectura propusă reia formele anilor '60, fără repere în discursul modernist al perioadei interbelice.

O sumă de intervenții au fost făcute după cutremurul din martie 1977, când o parte dintre clădiri au căzut, bulevardele Nicolae Bălcescu și Gheorghe Magheru fiind unele dintre cele mai afectate ale orașului. Au căzut sau au fost puternic avariate blocurile „Dunărea”, „Scala”, cunoscut în perioada interbelică și cu numele de „Algiu”, „Casata”, „Creditul Rural”, „Simu”, blocul „Palladio” din Piața Romană. Unele dintre aceste clădiri au fost reparate, intervenindu-se local³⁶, iar în celelalte cazuri au fost construite volume noi, care, prin forme și detalii, completează, fără a agresa, linia configurată anterior [anexa V].

6. Evoluția imobilului din B-dul Magheru nr. 2-4. Cinematograful Scala [anexa VI și VIII]

Primele informații legate de proprietatea studiată sunt oferite de planul R.A. Borroczyn, redactat la mijlocul veacului al XIX-lea, completate de câteva mențiuni scrise ale lui Hagi-Mosco. Locul, în vechime, aparținea familiei Isvoranu, care își avea acolo case și o întinsă grădină. Cu timpul, părți ale terenului au fost vândute celor interesați, putând menționa „Școala Catolică «Sfânta Maria»”, pe Alexandru Marghiloman³⁷ și pe surorile Stănescu, acestea din urmă având proprietatea pe locul studiat. Planul din 1895-1899 arată un teren mare, de formă trapezoidală, cu grădină generoasă, iar spre stradă sunt figurate trei clădiri. Cea mai importantă ocupă o bună parte a aliniamentului străzii Clemenței (C.A. Rosetti), iar pe cele două limite laterale sunt figurate două construcții anexe – cea dinspre est în relație directă cu corpul central. În partea din spate a curții, în mijlocul grădinii, apare desenată o construcție hexagonală, care ar putea fi paraclisul menționat de Hagi-Mosco. Proprietar al terenului este trecut „Institutul Surorilor de Caritate”³⁸, organizație filantropică condusă de Elisabeta (Luxița) Florescu.

³⁹ Blocurile „Creditul Rural”, „Palladio” și „Simu” ultimul dintre ele fiind refăcut până la nivel de detalii, poziție care privity în contextul epocii

pare surprinzătoare.

⁴⁰ Acesta a construit acolo case mari „... cu subsol, parter înalt și seră cu vedere în grădină” (Emanoil Hagi-Mosco, op. cit., p. 166) ce au fost demolate în 1931

pentru a face loc imobilului „ARO” proiectat de Horia Creangă.

⁴¹ Titlatura corectă era „Surorile de Caritate Regina Elisabeta”.

Planul topografic al orașului, redactat în 1911, și cel de aliniere, aprobat la sfârșitul aceluiași an, aduc informații suplimentare legate de modificările petrecute în intervalul de timp scurs între reprezentările grafice. O bună parte din teren fusese expropriat cu ocazia deschiderii bulevardului, operațiune care a afectat în mod direct și corpul central al casei. Practic, mai bine de o treime din casă (partea vestică) a fost demolată, construcția fiind tăiată pe profilul noii alinieri.

Către anii '30 ai secolului al XX-lea, terenul este cumpărat de moștenitorii lui Dimitrie Marinescu Bragadiru³⁹, care demolează vechile case⁴⁰ și demarează proiectul pentru realizarea unui imobil de raport, cu spații comerciale la parter și un mare cinematograful.

Cererea privind eliberarea autorizației de construire este făcută în 17 aprilie 1935. Un prim proiect este supus atenției autorităților, dar acesta este modificat datorită condițiilor de aliniere impuse și restricțiilor formulate de „Comisia sălilor de spectacole”.

O serie de discuții sunt generate de profilul străzii C.A. Rosetti și bulevardul Tache Ionescu, care, conform unor planuri aprobate în 1921⁴¹, trebuiau să aibă o lățime de 40 m. Pentru definitivarea intențiilor exprimate, era nevoie însă de importante investiții financiare făcute de Primărie, dar și de inițierea unor negocieri cu proprietarii parcelelor aflate pe traseul viitoarelor artere, nu de puține ori extrem de dificile și generatoare ale unor procese de lungă durată⁴². Soluția menținerii unui profil transversal de 40 m pentru strada C.A. Rosetti a fost considerată de autorități excesivă, astfel încât o nouă propunere impune un profil de 18 m. În această situație, trotuarul de nord al străzii, din apropierea intersecției cu bulevardul Tache Ionescu, devenea prea îngust, aproape inutilizabil de către pietoni. Pentru a rezolva impedimentul, primarul orașului propune adoptarea unei soluții de mijloc. Rezolvarea era dată de o dreaptă (A-C) trasată între colțurile de nord-vest ale intersecțiilor străzilor Pitar Moș cu C.A. Rosetti și ale bulevardului Tache Ionescu cu aceeași stradă C.A. Rosetti. În ședința din 17 mai, „Comisiunea Specială pentru aplicarea regulamentului de construcțiuni și alinieri”, formată din arhitectii Petru Antonescu, Statie Ciortan, E. Lăzărescu, Roger Bolomey și inginerii M. Stroescu, împreună cu T. Rădulescu, aprobă modificarea alinierii după reperele menționate⁴³. Ca urmare a deciziei luate, proiectul supus autorizării este înapoiat în vederea modificării soluției în funcție de alinierea impusă⁴⁴. Un nou proiect, depus în 10 iunie 1935, este supus discuțiilor, iar într-un raport înaintat primarului se fac mai multe observații, menționându-se încălcări ale regulamentelor în vigoare și neconcordanțe între piesele predate⁴⁵. Observațiile făcute sunt aduse la cunoștința arhitectului și, într-un răstimp de doar 8 zile, sunt depuse noi planșe, care vor primi avizul forurilor competente.

42 Numele acestora era: Aurelia, Mathilda, Elena, Sophie, Atanasie, Dumitru D. Bragadiru și Ana G. Constandaky.

43 În momentul demolării caselor surorilor Stănescu acolo funcționa Școala de sericultură. Hagi Mosco, op. cit. , p.181.

44 A treia rezoluție de pe fila 7 a dosarului 641A/1935, vorbește de aliniere decretată în 1921, „atât pentru Bd. T. Ionescu cât și pe str. C.A. Rosetti”. PMB, Serviciul Tehnic, Sector I-Galben, Dosar 641A/1935, fila 7.

45 În 1938, nemulțumiți de exproprierea terenului, dar și de inconsecvența în aplicare a planului aprobat (cu referire directă la imobilul din b-dul Magheru nr. 1-3, alinierea dinspre strada C.A. Rosetti), moștenitorii lui Marinescu Bragadiru acționează în judecată Primăria Municipiului București și cer despăgubiri de 10 milioane de lei și retrocedarea terenului intrat în domeniul public. Ibidem, filele 40, 41 .

46 Ibidem, fila 8.

47 Ibidem, fila 9 ~i 11.

48 Ibidem, fila 10. Anexa VIII.

În 7 iulie 1935⁴⁶, după avizul „Comisiei de cadastru și sistematizare”, al „Comisiei sălilor de spectacole” și al „Comisiei Speciale pentru aplicarea regulamentului de construcțiuni și alinieri”, se aprobă investiția moștenitorilor lui Dimitrie Marinescu Bragadiru pentru construirea imobilului din B-dul Tache Ionescu nr. 2⁴⁷, cu un regim de înălțime de parter și șase etaje și o suprafață construită la sol de 1028 mp⁴⁸. Autorizația de construire notează în mod explicit că, în execuție, se va ține cont de alinierea străzilor și de observațiile „Comisiunii Sălilor de Spectacole” și că se va avea în vedere decorarea calcanului din strada C.A. Rosetti (est). Corespondența cu autoritățile și planșele proiectului sunt semnate de Marcel Maller⁴⁹, apropiat al lui Rudolf Frankel – o soluție pe care arhitectul german de origine evreiască o adoptă în toate proiectele elaborate în România⁵⁰.

7. Analiza arhitecturală [anexa VI si VII]

Volumul propus de Rudolf Frankel este rezultatul mai multor condiționări dictate de amplasament, regulamente urbanistice, cerințe ale beneficiarilor și, bineînțeles, opțiuni estetice proprii, croite pe o structură în acord cu principiile formulate de Mișcarea Modernistă. Impunerea primăriei de a construi pe „aliniera ambelor străzi, formând la colț teșitura rotundă înscrisă la tangenta de 10 m”⁵¹, a dus către o rezolvare pe care, cel puțin din punct de vedere formal, autorul o mai experimentase în Berlin (1927-1929), atunci când proiectase cinematograful „Lichtburg”, comandat de Karl Wolffsohn, acționar majoritar al „Gartenstadt Atlantic AG”⁵². Sursa unei posibile inspirații poate să fi fost și complexul comercial din Chemnitz, proiectat la sfârșitul anilor '20 de Erich Mendelsohn⁵³, unde volumul curb este caracterizat de orizontale puternice, terminate într-un corp de sticlă cu ferestre dreptunghiulare dese. Similitudinile între complexul din Chemnitz și clădirea proiectată la intersecția bulevardului Tache Ionescu și strada C.A. Rosetti sunt evidente.

Volumul propus de Rudolf Frankel ocupă aproape în întregime parcela, fiind compus din două corpuri mai înalte, orientate spre spațiul public⁵⁴, și unul cu înălțime mai mică, dispus în spatele primelor. În cele două corpuri dinspre stradă sunt amplasate spațiile comerciale la nivelul parterului, iar la etaje, apartamente destinate firmelor și particularilor. Spre interiorul parcelei este organizată sala de cinematograf și spațiile necesare funcționării acesteia.

Accesul în sala de spectacole se face printr-un vestibul larg, urmat de foaierul principal. Acesta este caracterizat de o exedra generoasă, unde este organizată garderoba, ajutând totodată la degajarea spațiului din apropierea intrării în sală. Tot în partea centrală sunt amplasate circulațiile verticale, rezolvate în două rampe, care conduc spectatorii spre etaj. Pentru finisajul pardoselii a fost folosită marmură albă în combinație cu cea neagră, urmărindu-se accentuarea circulației principale și a zonei semicirculare. Pereții sunt finisați cu vopsitorie albă.

49 P.M.B., Serviciul Tehnic, Sector I-Galben, Dosar641N1935, fila 5.

50 Ibidem, fila 1.

51 Ibidem, verso.

52 În cartea sa apărută în 2009, Gerardo Brown-Manrique notează citând autorizația de construire numele Moller, probabil ortografierea greșită a patronimului Maller. Gerardo Brown-Manrique, op. cit., p. 68.

53 Pentru a exemplifica putem să notăm cazurile „Societății Adriatică Asigurarea Triest” unde autorizația de construire menționează în dreptul arhitectului numele Dern. Savulescu și al imobilului din bulevardul Magheru cu nr 1-3 semnat de Eugen Shimsky.

54 Autorizația de construire nr. 111 din 7 iulie 1935. P.M.B., Serviciul Tehnic, Sector I-Galben, Dosar

55 Aceiași companie fusese cea care comandase arhitectului la debutul activității practice (1924) un proiect imobiliar complex cu 800 de apartamente, magazine un cinematograf și un hotel. Proiectul s-a desfășurat în mai multe etape cu modificări ale conceptului inițial. Gerardo Brown - Manrique, op. cit.,

56 Radu Patrușiu, și mai apoi Luminița Machedon și Ernie Scoffam menționează că Rudolf Frankel ar fi fost unul dintre studenții lui Erich Mendelsohn. Afirmatia este contrazisă de Gerardo Brown Manrique care notează lipsa unor documente solide în susținerea unei astfel de poziții. (Radu Patrușiu, Horia Creangă. Omul și opera, București, Editura Tehnica, 1980, p. 60 și Luminița Machedon și Ernie Scoffam, op. cit., p. 34)

Sala proiectată pentru 1500 de locuri⁵⁵ are forma trapezoidală (aproximativ 22x10x30) cu o scenă de 60 mp și un spațiu destinat orchestrei, ambele poziționate pe latura scurtă a trapezului. Analiza secțiunii proiectului arată un spațiu amplu (11 m înălțime) în pantă, care direcționează spre scenă.

Spre stradă, într-o ordine funcțională firească, sunt amplasate magazinele, fiecare având o suprafață de aproximativ 33 mp⁵⁶, impusă de limitările structurii. Înălțimea liberă este de 4,2 m, suficientă pentru desfășurarea unor activități comerciale cu profiluri diverse. Etajele I, II și III au fost gândite pentru a putea fi ocupate de birourile unor firme, iar celelalte niveluri (IV, V, VI) au fost concepute pentru garsoniere (vestibul, baie și cameră). Circulația verticală se face cu ajutorul unei scări cu două rampe, între cele două fiind amplasat un lift.

La nivelul subsolului, cu o înălțime mai mică decât a restului etajelor (2,3 - 2,7 m), au fost amplasate spații auxiliare care deservește sala de cinematograf, prăvăliile și unitățile de locuit. Spre parcela garajului „Ciclop”, orientat spre stradă, a fost prevăzut un „Adăpost pentru apărare antiaeriană” (100 mp), iar sub scenă erau dispuse cabinele actorilor.

Din punct de vedere al plasticii arhitecturale, volumul orientat spre nord, prin care se face și intrarea în cinematograf (lângă Garajul „Ciclop”), este mai înalt cu un etaj (P+7), fiind caracterizat de o rețea carteziană care îl îmbracă uniform⁵⁷. În acest corp se opresc orizontalele volumului curb dispus pe aliniamentele bulevardului Magheru și ale străzii C.A. Rosetti. Cu o înălțime mai mică, cu un nivel, corpul principal este definit de orizontalele puternice ale ferestrelor în bandă, în alternanță cu cele ale grinzilor și parapetelor. Liniile ferestrelor sunt accentuate de umbre discret evidențiate și de ritmul în permanență schimbător al jaluzelelor exterioare.

Structura construcției este realizată din cadre de beton armat cu închideri din zidărie, totul acoperit de tencuială (de terasit). Modalitatea de finisare a celor două volume vizibile din spațiul public accentuează caracteristicile acestora. Pentru corpul mai înalt, evidențierea elementelor structurale a constituit o prioritate, în timp ce pentru volumul curb, liniile orizontale ale ferestrelor și parapetelor au constituit elementele ordona-toare. Rețeaua de pătrate ale volumului înalt este subliniată prin retragerea panourilor de cărămidă din planul fațadei, idee accentuată suplimentar printr-o tratare cromatică diferită a elementelor portante față de cele purtate – alb pentru structură și gri pentru închiderile de zidărie. În cazul volumului principal, pentru a nu fragmenta imaginea ferestrelor în bandă, stâlpii au fost dispuși în planul fațadei, iar pentru finisaj s-a optat pentru marmura neagră.

58 Acum sunt 860 de locuri. Încă din faza proiectului Comisia Centrală a Săllilor de Spectacole decide diminuarea numărului maxim al posibilor spectatori prin impunerea unor circulații suplimentare necesare evacuării rapide în cazul unor situații limită Dosar 641N1935, fila 14.

59 Camerele au 4,2x8m, excepție facand cele care preiau curbura aliniamentului.

60 O primă propunere arată o rezolvare diferită în sensul accentuării direcției verticale prin intermediul unor pile scoase din planul fațadei.

8. Câteva date legate de viața și activitatea arhitectului Rudolf Frankel⁶¹

În legătură cu viața și opera arhitecturală a lui Rudolf Frankel, există cartea scrisă de Gerardo Brown-Manrique, publicată în 2009, care conține suficiente detalii pentru a schița un portret suficient de exact al arhitectului. Studiul de față nu își propune să configureze o monografie a lui Rudolf Frankel, dar trecerea în revistă a unor proiecte realizate poate contura mai bine personalitatea acestuia și locul său în contextul internațional și cel național.

S-a născut în 1901 în localitatea Neisse⁶² din Silesia de Sus, într-o familie de evrei germani, tatăl său, Louis, lucrând în domeniul construcțiilor și cel imobiliar. Al doilea copil al familiei, Rudolf Frankel a crescut în Berlin într-o epocă în care noile tendințe artistice ale Expresionismului, Dadaismului și Raționalismului (Neues Bauen) au captat atenția tinerilor. A urmat cursurile Școlii Werner-Siemens din Berlin până la începutul Primului Război Mondial, când s-a înrolat, asemenea altor tineri, în Serviciul Aviației Imperiale Germane (Deutsche Luftstreitkräfte).

După terminarea războiului, a urmat cursurile de arhitectură ale Școlii Tehnice din Charlottenburg - Berlin (Technische Hochschule), lucrând în paralel cu tatăl său. După terminarea studiilor, între 1922 și 1924, a lucrat în München alături de arhitectul Richard Riemerschmid (1869-1957), o figură importantă a Jugendstil-ului și fondator al Deutscher Werkbund⁶³. După perioada petrecută la München, a practicat arhitectura în Berlin, fiind angajat, pentru puțin timp, al arhitectului Gestav Hart (1864-1929), unul dintre elevii lui Alfred Messel, un nume de referință al arhitecturii germane, cu o bogată activitate la cumpăna secolelor XIX și XX.

În 1924, Rudolf Frankel și-a deschis propriul atelier la Berlin, urmând în același timp cursurile de drept ale Universității din Berlin, activitate care a oferit un suport util tânărului arhitect. Primul proiect încredințat a fost și unul dintre cele mai mari, fiind comandat de compania Export-Import-Handelsgesellschaft Atlantic, care dorea construirea unui complex de locuințe cu spații comerciale și de divertisment. Cunoscut ca Gartenstadt Atlantic, proiectul trebuia să ofere locuințe pentru 800 de familii. Complexul nu a fost realizat integral, fiind construite doar 500 de locuințe cuprinse într-un ansamblu de 50 de clădiri (acum 47). Volumele realizate, înșiruite și cu o înălțime cuprinsă între P+4 și P+6, configurează o serie de incinte amenajate ca spații de recreere utile comunității. Întregul proiect s-a bucurat de aprecierile contemporanilor, astfel încât câțiva ani mai târziu (1927-1929), Josef și Fritz Siegbert Honig au comandat un proiect imobiliar situat pe partea de est a Bellermannstraße, aceluiași arhitect, care completează schema proiectului inițial. În liniile aceluiași program se înscrie și complexul Wohnanlage am Stadtpark din cartierul Schöneberg (1930-1932), proiectat pentru 400 de apartamente.

⁶¹ Gerardo Brown-Manrique op. cit.

⁶² Acum localitatea se află în Polonia și se numește Nysa.

⁶³ Asociație de artiști, arhitecți și designeri care a promovat și aplicat principii ale Modernismului.

Rudolf Frankel a cunoscut rapid consacrarea internațională, lucrările sale fiind publicate în reviste de specialitate de prestigiu, dintre care putem menționa: *Die Baugilde* și *Deutsche Bauzeitung*, *Architect's Journal*, *Architectural Forum* și *L'Architecture d'Aujourd'hui*. Preocupările sale nu s-au limitat doar la programul de locuire, ci au acoperit studii care aveau în prim-plan funcțiunea de loisir, cu referire directă la sălile de cinematograf și cele de teatru⁶¹. După venirea la putere a Partidului Muncitoresc German National-Socialist în 1933, Rudolf Frankel, intuind parcursul politic al Germaniei, a ales să părăsească țara unde trăise până atunci și, împreună cu soția sa Eva (Tarrasch), s-a stabilit la București.

În general, activitatea lui Rudolf Frankel este cunoscută publicului român prin două dintre proiectele sale realizate în București în perioada în care, forțat de împrejurări, se stabilește în România. Este vorba de clădirea ridicată pentru „Societatea Adriatică Asigurarea Triest”, pandant în Piața Teatrului al Palatului Telefoanelor și „Cinematograful Scala”. Acestea nu sunt singurele construcții realizate, el proiectând locuințe diverse, săli de spectacole sau ansambluri industriale, unele dintre ele rămânând însă în stadiul de proiect. De-a lungul periplului său în România (1933-1937), toate proiectele concepute de Rudolf Frankel au fost semnate de diverși arhitecți, prieteni sau colaboratori ai acestuia, acțiune motivată de restricțiile legislative impuse arhitecților străini. Din această cauză, cel mai probabil, o bună parte dintre proiectele realizate de arhitect în această perioadă nu vor putea fi cunoscute, iar pentru altele vor exista controverse.

În perioada în care Rudolf Frankel a activat în România, acesta a proiectat locuințe unifamiliale, imobile colective, unele cu un număr mare de apartamente, construcții cu caracter industrial, săli de spectacole și, se pare, Ambasada Rusiei⁶².

Dintre casele proiectate pentru una sau mai multe familii pot fi menționate intervențiile de remodelare ale imobilului Roth (str. Alexandru Lahovary nr. 8A), imobilele Pop (intrarea Caragiale nr. 6 și 8 și casa aceluiași avocat de la Snagov), casa Vaida-Cosma, acum distrusă de intervenții necontrolate făcute în urmă cu câțiva ani (str. aviator Mircea Zorileanu nr. 89) și vila Flavian aflată la intersecția străzii Gheorghe Militaru cu Șoseaua Kiseleff (str. Sergent Gheorghe Militaru nr. 2).

Sedii ale unor firme și imobile de raport au fost proiectate pentru „Societatea Adriatică Asigurarea Triest”, pentru moștenitorii lui Dimitrie Bragadiru („Scala”) și, după cum scrie Gerardo Brown-Manrique, pentru doctorul Dumitru M. Burileanu și inginerul Nicolae Malaxa⁶³. În cazul ultimei afirmații, precizarea trebuie privită cu rezerve, căci toți autorii români care s-au ocupat cu atenție, sau doar trecător de subiect, notează fără rezerve numele lui Horia Creangă și al lui Haralamb (Bubi) Georgescu ca unici autori ai proiectului. Un alt imobil de raport la care Rudolf Frankel a lucrat este clădirea cu adresa poștală pe b-dul Magheru la nr. 1-3, pandant al blocului „Scala” și care, împreună cu acesta, formează o imagine puternică care caracterizează bulevardul⁶⁴.

64 Cinematograful Lichtburg construit pentru 2000 de locuri (1927-1929), teatrul Schumann cu 3000 de locuri (1932-1933).

65 Gerardo Brown-Manrique op. cit., p. 119. Vezi și nota 140.

66 Ibidem. p. 37-39 și 119. În cazul altor proiecte Gerardo Brown-Manrique precizează ca sursa primară notițele arhitectului, dar pentru cazul imobilului Burileanu-Malaxa nu sunt aduse astfel de precizări. Un alt argument care conduce la ideea unui proiect realizat de Rudolf Frankel este faptul că în numărul 2/1938 al revistei „Architecture d'aujourd'hui” apare proiectul alăturat numelui lui Frankel (Radu Patrușiu, op. cit., p.).

Cinematograful „Scala” nu a fost singura construcție destinată divertismentului, în cartea lui Gerardo Brown-Manrique fiind menționate intervenții asupra Teatrului de Comedie din București, dar și un cinematograful în Sibiu, fără a exista alte referințe cu privire la acest din urmă proiect.

În 1937 se stabilește la Londra, devenind în scurt timp membru al Society of Industrial Artists. Un an mai târziu, primește dreptul de liberă practică din partea Architectural Registration Council of the United Kingdom. Perioada următoare nu se face remarcată prin proiecte de anvergură, fiind consemnate câteva locuințe unifamiliale. După 1940, activitatea de proiectare este orientată cu precădere către obiective industriale (Wakefield Factory, Moor Park Factory, Optical Measuring Tools Factory, Sotex Ltd. Clothing Factory ...).

După 1950, atunci când împreună cu soția sa se stabilesc în America, cariera profesională a arhitectului își schimbă orientarea, existând un interes spre latura didactică a profesiei, ajungând să predea la Miami University din Oxford, Ohio.

9. Concluzii

- Parcela pe care se găsește amplasată clădirea cinematografului „Scala” a fost ocupată până în anii '30 ai secolului al XX-lea de mai multe construcții dezvoltate doar pe parter, aflate în proprietatea surorilor Stănescu. Aici și-au avut sediul câteva decenii „Surorile de Caritate Regina Elisabeta”, organizație filantropică condusă de Elisabeta Florescu.
- Inițiativa Primăriei de a definitiva traseul bulevardului nord-sud a afectat și imobilul studiat. Datorită apropierii de centru, a terenurilor generoase și a regulamentelor urbanistice permissive, noua arteră a fost căutată de investitorii epocii care au construit imobile de raport, sedii de firme, birouri și săli de spectacole în încercarea obținerii unor câștiguri cât mai importante. Rapiditatea cu care terenurile din vecinătatea axei nord-sud au fost clădite a determinat constituirea unei unități arhitecturale evidente, în acord cu principiile modernismului, aflat la momentul respectiv într-o continuă expansiune. Vechile case boierești cu parter înalt, decor bogat și înconjurată de vegetație au fost înlocuite cu volume înalte, cu o geometrie fermă, în care folosirea unghiului drept, a ferestrelor în bandă și a suprafețelor lipsite de ornamente devin soluții unanim acceptate.
- La mijlocul deceniului patru al secolului al XX-lea, moștenitorii lui Dimitrie Marinescu Bragadiru cumpără terenul surorilor Stănescu și comandă arhitecților Rudolf Frankel și Marcel Maller realizarea unui proiect care să conțină o sală de spectacole, prăvălii, birouri și garsoniere.
- Soluția arhitecturală propune amplasarea sălii de spectacole spre interiorul parcelei, iar spre stradă sunt orientate spațiile magazinelor, ale birourilor și ale garsonierelor prinse în două volume (P+6 / P+7) a căror înălțime nu depășește 27 m. Din punct de vedere al plasticii arhitecturale sunt folosite principiile arhitecturii moderniste: orizontale puternice terminate într-un volum cu o tratare neutră, feronerie în bandă, acoperire în terasă (percepută așa de la nivelul străzii). Impunerea Primăriei de a racorda cele două laturi ale parcelei cu un arc de cerc constituie un element care particularizează soluția, iar împreună cu imobilul vecin⁶⁵ conturează una dintre imaginile emblemă ale bulevardului.

⁶⁵ În momentul de față asupra clădirii au loc intervenții majore care au vizat consolidarea structurii și modificări ale partiului la toate nivelurile. 68 B-dul Magheru nr. 1-3 proiectat de Rudolf Frankel împreună cu Eugen Shimsky. Gerardo Brown Manrique op. cit., p. 119.

10. Recomandări

Analiza clădirii proiectate de Rudolf Frankel și Marcel Maller a depistat o serie de valori urbanistice și arhitecturale importante. De-a lungul timpului, intervenții locale care au vizat rezolvări cerute de utilizatori au dus la modificări ale ideilor originale, cu efecte vizibile asupra întregului ansamblu. Pentru evidențierea calităților construcției, așa cum au fost gândite de proiectanți, se impune aplicarea următoarelor recomandări:

- Eliminarea tuturor reclamelor care învelesc practic construcția. Puține sunt momentele în care formele arhitecturale sunt vizibile din imensele pânze așezate pe fațade. Amplasarea acestora se va putea face doar deasupra vitrinelor parterului, acolo unde erau prevăzute.
- Recondiționarea tuturor tâmplăriilor originale (în special cele exterioare) și înlocuirea celor din PVC cu piese identice cu cele existente inițial. Prezența jaluzelelor exterioare, pe lângă rolul funcțional (orientare sud-vest), constituia un element dinamic al fațadelor.
- Eliminarea aparatelor de aer condiționat, a corpurilor de iluminat fixate pentru evidențierea reclamelor și a antenelor TV de pe fațadele principale.
- Curățarea geamurilor casei scărilor. În momentul de față, spalarea nu se poate face decât din exterior, ochiurile mobile fiind blocate de podestul intermediar al circulației verticale. În limitele păstrării imaginii exterioare nealterate, se pot propune soluții care să rezolve acest impediment (feronerie pentru feronerie batantă).
- Amplasarea reclamei „Scala” așa cum apărea în proiectul inițial, deasupra corpului care se învecinează cu Garajul „Ciclop”.
- Finisajele adăugate peste cele originale să fie înlăturate pentru a fi evidențiate cele inițiale. Observație valabilă în special în cazul pardoselilor de mozaic acoperite cu diverse tipuri de gresie sau covoare PVC.
- La interior, firele de curent, telefonie sau cablu, adăugate de-a lungul timpului, trebuie scoase și realizate îngropat.
- Refacerea stațiilor modificate ale liftului. Intervențiile vor urmări cataloagele firmei producătoare, articolele publicate în periodicele epocii, fotografii de epocă (în cazul în care există) sau exemple similare păstrate în imobile construite în aceeași perioadă. În momentul de față, ușile au fost modificate cu produse ale firmei „Ascensorul”.

Pentru a evita distrugerea viitoare motivată de consolidări ale construcției sau de operațiuni care privesc creșterea confortului termic, se impun următoarele recomandări:

- În cazul realizării unor intervenții structurale, nu pot fi admise îngroșări ale structurii de rezistență vizibile din spațiul public, cu referire directă la stâlpii fațadelor și la structura carteziană de pe volumul cel mai înalt.
- Dacă termoizolarea construcției devine absolut necesară, atunci profilele orizontale de la partea superioară și inferioară a ferestrelor trebuie să își păstreze proporțiile și relația cu planul fațadei. În cazul termoizolării corpului orientat spre garajul „Ciclop”, relația dintre elementele structurale și panourile de zidărie trebuie să nu se modifice.

10.1. Recomandări privind clasarea imobilului din B-dul Magheru, nr. 2-4

În urma analizei contextului urban, a cercetării de arhitectură și bibliografice, se impun trei direcții de protecție: a ansamblului urban caracteristic pentru evoluția orașului București din perioada interbelică, a fondului construit și cea de protejare a uneia dintre operele realizate de arhitectul Rudolf Frankel, personalitate a perioadei interbelice cu realizări remarcabile în Germania, Anglia și România.

- Din punct de vedere urbanistic valoarea este mare.
 - Constituie o mărturie importantă a operațiunilor urbanistice demarate de autorități la sfârșitul secolului al XIX-lea;
 - Este importantă pentru modul în care au fost aplicate regulamentele de construire din 1928 și 1939;
 - Este importantă pentru unitatea bulevardului Magheru, constituind împreună cu clădirea de vizavi (b-dul Magheru nr. 1-3) o imagine simbol a orașului.
- Din punct de vedere arhitectural valoarea este mare.
 - Este o construcție în care se văd aplicate, într-o formulă riguroasă, principiile definitorii ale Mișcării Moderne
 - Modul de organizare a spațiilor interioare, a relațiilor lor funcționale stabilite și a rezolvărilor de detaliu (în special pentru foaier și sala de spectacole) arată o soluție deosebit de interesantă în care se citește „mâna” unui bun profesionist.

- Din punct de vedere al frecvenței (raritate și unicitate), valoarea este mare.
 - Analiza sali lor de spectacole construite în perioada interbelică arată ca imobilul studiat este unul dintre cele mai reușite exemple constituind un model apreciat de contemporani.
 - Clădirea studiată este una dintre lucrările importante ale lui Rudolf Frankel, stând alături de cinematograful Lichtburg și teatrul Schumann.
- Valoarea memorial-simbolică este foarte mare.
 - Personalitatea arhitectului Rudolf Frankel este una care depășește granițele României, astfel încât protejarea uneia dintre operele de referință ale acestui arhitect devine obligatorie.
 - Nu trebuie uitat că de numele cinematografului „Scala” sunt legate numeroase evenimente artistice la care au participat personalități ale lumii artistice și politice, alături de cei mai mulți dintre bucureșteni.
- Ca urmare a acestor concluzii, studiul propune încadrarea imobilului din b-dul Magheru nr. 22 în L. M. I. - grupa valorică A, așa cum este definită de art. 8, pct. 1 a din legea nr. 422/2001 (cu modificările și completările ulterioare) și a Ordinului Ministrului Culturii și Cultelor nr. 2682, publicat în Monitorul Oficial nr. 448 din data de 06/24/2004 (cu modificările și completările ulterioare).
- Legat de zona de protecție a monumentului, ce trebuie stabilită conform art. 8, pct. 3 din aceeași lege 422/2001, aceasta trebuie să fie văzută în ansamblu și nu punctual, la nivelul relațiilor vizuale care se stabilesc între imobilul analizat și vecinătatea imediată. Construcția este parte a ansamblului urban constituit de-a lungul bulevardelor Magheru și Bălcescu, iar unitatea lor este dată de fiecare dintre clădirile care le formează. În această situație, imobilele cu adresă poștală pe bulevardele Magheru și Bălcescu definesc zona protejată a imobilului studiat, situație cuprinsă în reglementările urbanistice în vigoare⁶⁶.

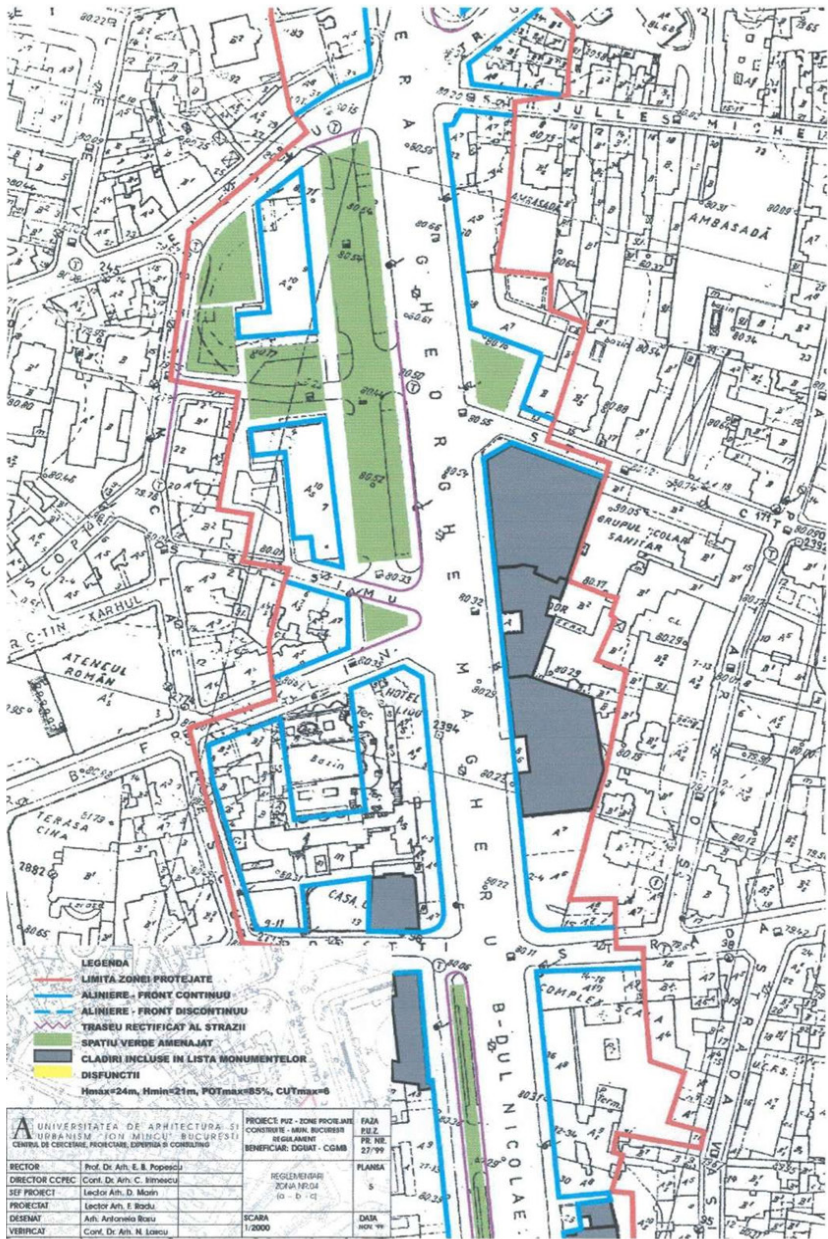
BIBLIOGRAFIE:

1. Lucrări generale:

- *******, București anii 1920 - 1940 între avangardă și modernism, București, Editura Simetria, 1994;
- *******, Horia Creangă. Catalogul expoziției organizate la împlinirea a 100 de ani de la naștere, București, U.A.R., 1992.
- *******, Centenar Marcel Iancu. 1895- 1995, București, Simetria, f.a .;
- Berindei, Dan, Cernavodeanu, Paul, Cioculescu, Șerban et al., București. Ghid, București, Editura Meridi-
ane, 1962;
- Brown-Manrique, Gerardo, Rudolf Frankel and Neus Bauen. Work in Germany, Romania and the United
Kingdom, Berlin, Ernst Wasmuth Verlag Tubingen, 2009;
- Celac, Mariana, Carabela, Octavian, Marcu-Lăpădat, Marius, București. Arhitectura și modernitate. Un ghid
adnotat, București, Simetria, 2005.
- Giurescu, C., Constantin, Istoria Bucureștilor din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre, București,
Editura pentru Literatură, 1966.
- Hagi-Mosco, Emanoil, București. Amintirile unui oraș. Ziduri vechi. Ființe dispărute, București, Editura
Fundației Culturale Române, 1995.
- Machedon, Luminița, Scoffham, Ernie, Romanian Modernism. The Architecture of Bucharest, 1920 - 1940,
Massachusetts, The MIT Press, 1999.

2. Articole și studii:

- Lascu, Nicolae, Legislație și dezvoltare urbană. București 1931 - 1952, teza de doctorat, conducător științific Alexandru Sandu, București, I.ALM., 1997 (mms.).
- Machedon, Luminița, Machedon, Florin, Arhitectura modernă din România în perioada 1920-1940, în „București anii 1920 - 1940 între avangarda și modernism”, București, Editura Simetria, 1994, pp. 69-91;
- Machedon, Luminița, 1918 - 1944 În Arhitectura românească, în „Arhitectura”, nr. 3-4/1991, pp. 85-107.
- Mortu, Petru, Casa Manolescu - Vitzu din bulevardul Colfei, în „Caiete ARA Arhitectura. Restaurare. Arheologie”, 1/2010, pp. 189-194;
- Vitan, Ion, Nicolae Filipescu, primar al capitalei, 1893-1895, în „Anuar al Arhivelor Municipiului București”, II, București, 1998.

ANEXA I - Regulamentul P.UZ - Zone construite protejate Zona protejată nr. 4a Bulevardul „modernist Magheru”

ANEXA II - Regim juridic de protecție

ANEXA 2 - Regim juridic de protecție

ANEXA II

Imobile clasate în Lista Monumentelor Istorice a căror rază de protecție include sau intersectează limitele imobilului studiat.

Bulevardul Nicolae Bălcescu

-Nr. ctr.: 365; Cod LMI: B-II-a-B-18103; Denumire: „Ansamblul de arhitectură Bd. Nicolae Bălcescu”; Localitate: municipiul București; Adresa: Bd. Nicolae Bălcescu, între str. C. A. Rosetti și str. Batiștei, sector 1; Datare: prima jumătate a sec. XX.

-Nr. ctr.: 367; Cod LMI: B-II-m-B-18105; Denumire: Imobil; Localitate: municipiul București; Adresa: Bd. Bălcescu Nicolae 24, sector 1; Datare: prima jumătate a sec. XX.

-Nr. ctr.: 368; Cod LMI: B-II-m-B-18106; Denumire: Imobil; Localitate: municipiul București; Adresa: Bd. Bălcescu Nicolae 26, sector 1; Datare: prima jumătate a sec. XX.

-Nr. ctr.: 369; Cod LMI: B-II-m-B-18107; Denumire: Biserica „Prea Sfantul Mântuitor” - Italiană; Localitate: municipiul București; Adresa: Bd. Bălcescu Nicolae 28, sector 1; Datare: prima jumătate a sec. XX.

-Nr. ctr.: 370; Cod LMI: B-II-m-B-18108; Denumire: Bloc Malaxa - Burileanu; Localitate: municipiul București; Adresa: Bd. Bălcescu Nicolae 35-35A, sector 1; Datare: 1935-1937.

Strada Boteanu

-Nr. ctr.: 448; Cod LMI: B-II-m-B-18181; Denumire: Imobil; Localitate: municipiul București; Adresa: Str. Boteanu 3, 3A, 3B, sector 1; Datare: prima jum. sec. XX.

Strada Benjamin Franklin

-Nr. ctr.: 1061; Cod LMI : B-II-m-A-18789; Denumire: Ateneul Roman; Localitate: municipiul București; Adresa: Str. Franklin Benjamin 1-3 sector 1; Datare: 1886- 1888;

Strada Dionisie Lupu

-Nr. ctr.: 1374; Cod LMI: B-II-m-B-19106; Denumire: Casa prof. dr. Turnescu; Localitate: municipiul București; Adresa: Str. Dionisie Lupu 37, sector 1; Datare: sfârșitul sec. XIX.

-Nr. ctr.: 1375; Cod LMI: B-II-m-A-19107; Denumire: Casa Librecht - Filipescu, azi Casa Universitarilor; Localitate: municipiul București; Adresa: Str. Dionisie Lupu 47, sector 1; Datare: mijlocul sec. XIX.

Bulevardul General Gheorghe Magheru

-Nr. ctr.: 1383; Cod LMI: B-II-m-8-19114; Denumire: Garajul Ciclop; Localitate: municipiul București; Adresa: Bd. Magheru Gheorghe g-ral 8 sector 1; Datare: 1923;

-Nr. ctr.: 1384; Cod LMI: B-II-m-B-19115; Denumire: Hotel Ambasador; Localitate: municipiul București; Adresa: Bd. Magheru Gheorghe g-ral 10 sector 1; Datare: 1936-1937;

-Nr. ctr.: 1385; Cod LMI: B-II-m-8-19116; Denumire: Blocul ARO - Patria; Localitate: municipiul București; Adresa: Bd. Magheru Gheorghe g-ral 12-14 sector 1; Datare: 1931-1933;

Strada C.A. Rosetti

-Nr. ctr.: 1924; Cod LMI: B-II-m-B-18827; Denumire: Casa; Localitate: municipiul București; Adresa: Str. Rosetti C.A. 7 sector 1; Datare: sf. sec XIX - prima jum. sec. XX;

-Nr. ctr.: 1925; Cod LMI: B-II-m-A-19621; Denumire: Muzeul Theodor Aman; Localitate: municipiul București; Adresa: Str. Rosetti C.A 8 sector 1; Datare: sf. sec XIX;

-Nr. ctr.: 1926; Cod LMI: B-II-m-A-19622; Denumire: Casa Angelescu; Localitate: municipiul București; Adresa: Str. Rosetti C.A. 13 sector 1; Datare: sf. sec XIX;

-Nr. ctr.: 1927; Cod LMI: B-II-m-A-19623; Denumire: Imobil; Localitate: municipiul București; Adresa: Str. Rosetti C.A. 26 sector 1; Datare: sf. sec XIX;

Strada Pictor Arthur Verona

-Nr. ctr.: 2150; Cod LMI: B-II-m-B-19834; Denumire: Casa D.A. Sturza; Localitate: municipiul București; Adresa: Str. Verona Arhur pictor 13; Datare: sf. sec. XIX;

-Nr. ctr.: 2151; Cod LMI: B-II-m-B-19835; Denumire: Casa arh. Ion Mincu; Localitate: municipiul București; Adresa: Str. Verona Arhur pictor 19; Datare: sf. sec. XIX - prima jum. sec. XX;

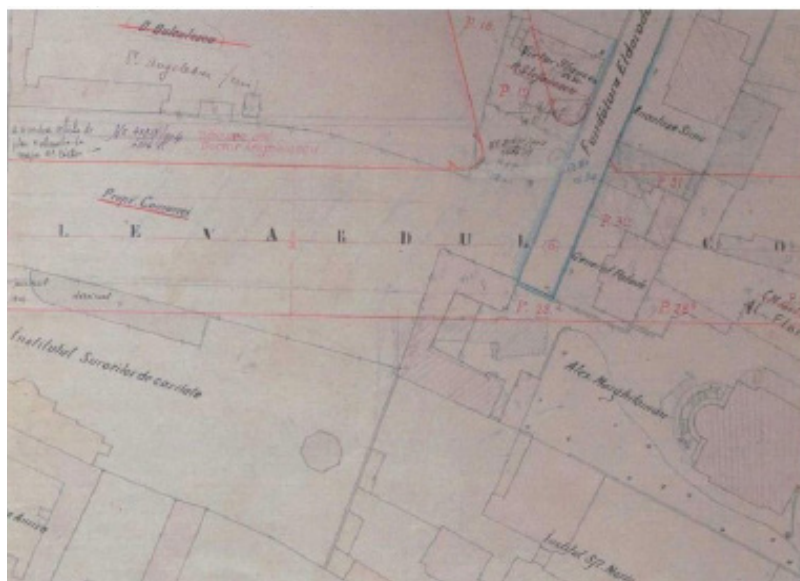
Planul Orașului București lucrat de Institutul Geografic al Armatei, 1895-1899.

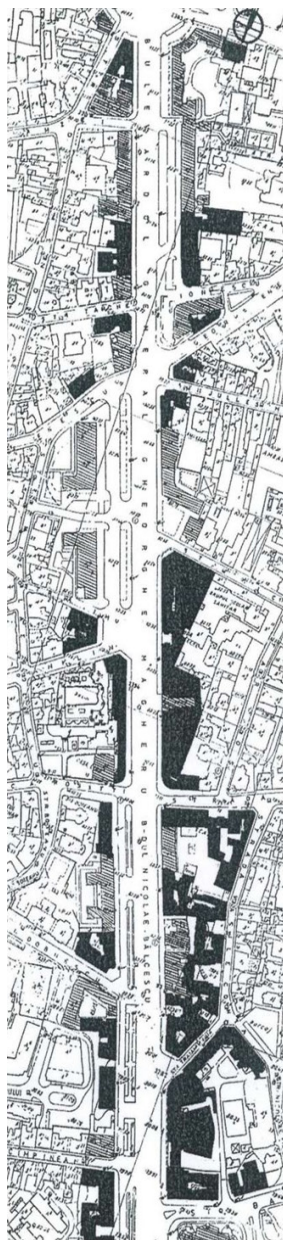
ANEXA III - Planul orașului București. Edția oficială. 1911.

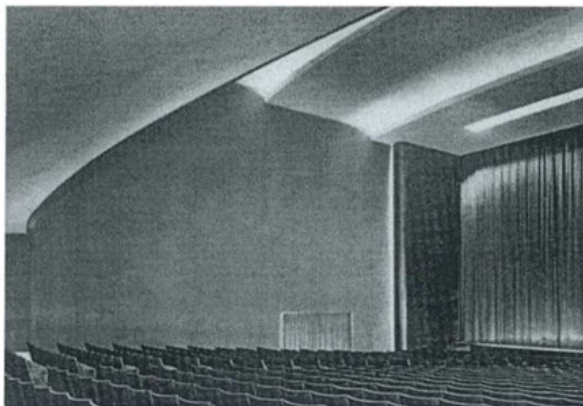
A.N. - D.M.B., fond P.M.B. - Serviciul Alinieri, Plan 549

ANEXA IV - A.N. - D.M.B., fond P.M.8. - Serviciul Alinieri, Plan 632, fila 2-3

ANEXA IV - Construcții realizate în perioada interbelică pe bulevardele: • Nicolae Bălcescu și Gheorghe Magheru. După Machedon, Luminița, Scoffham, Ernie, Romanian Modernism. The Architecture of Bucharest, 1920-1940, Massachusetts, The Mit Press, 1999, p. 90.

Gerardo Brown - Manrique, Rudolf Frankel....p 70

Gerardo Brown-Manrique, Rudolf Frankel. ... , p. 76.

<http://www.toateblogurile.ro> (Toni B. Marinescu)

ANEXA VI - Fotografii ale bulevardului Magheru și ale cinematografului "SCALA" realizate în perioada interbelică.

MUNICIPIUL BUCUREȘTI

MĂRIA SECTORULUI I GALBEN

SERVICIUL ARHITECTURII

SECȚIA AUTORIZĂRII

AUTORIZAȚIUNEA No. 115

195 Luna Iulie In 7.

Spre satisfacerea cererii înregistrată la No. 6553. având în vedere că s-au îndeplinit dispozițiile art. 15 și 16 din regulamentul de construcții și amenajări

Se autorizează Moștenitori Bragădaru Constantin la proprietatea No. 2. în Bd. Tache Ionescu Sectorul I, Ocolul 1

Fapt pe alinarea ambele străzi formând la cãt teitură pãrte însușită la tangenta de 18 ani va construi conform planului de alegării Construcțiilor nu corp de clãdire cu 10 etaje dar în cãtre un cinematograful conform planurilor robuste întocmite de S. Pn. Marcel Matei cu obligațiunea de se conforma întocmii proiectului verbal al Comisiei de salubritate, decoratã Calcarul din St. C. A. Rosetti.

atențiunea se va depune în cãtre Autoritatea de planurile de construcție de se conforma reglementarilor de construcții și aliter, publicat în - Conștiința din 22 Ianuarie 195 și reglementelor salutare în țigãre și de cari partea a lui dãnostiazã

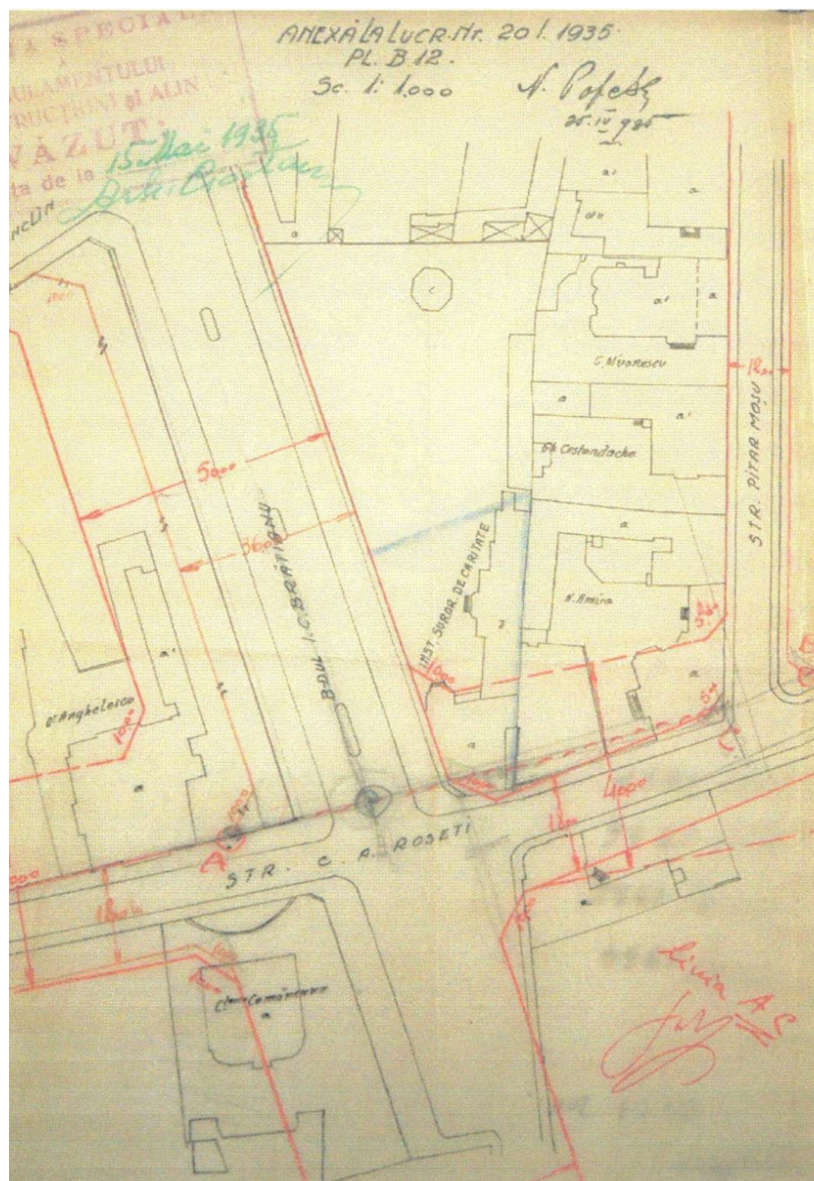
Valoarea lucrãrilor Lei 5.000.000.-

	B.	SPECIFICAREA TAXELOR
10-		Garanția pentru punere
0-		540- m. p. taxa de construcție cu 1 cat. sub ml.
10-		1028- m. p. " " " " 1 cat. Partic.
10-		720- m. p. " " " " 3 caturi, etaj I, II, III
30-		442- m. p. " material de construcție cu 3 cat. L.V. 6.
"		m. p. " " " " " caturi.
"		m. p. " " " " " caturi.
"		m. l. " construcție de împrejurare de zid și fier.
"		m. l. " " " " lemn.
"		m. l. " reparație " " lemn.
"		m. p. " " " "
0-		reparațiunile la cas
"		Valuul m. c. săpături de pãmânt 1735-
"		m. c. teren cedat a lei m. p. plătibil
"		taxa de înregistrare 5% la terenul cedat.
"		" pentru planul tip.
0-		Total încasat ca recipisa No. din

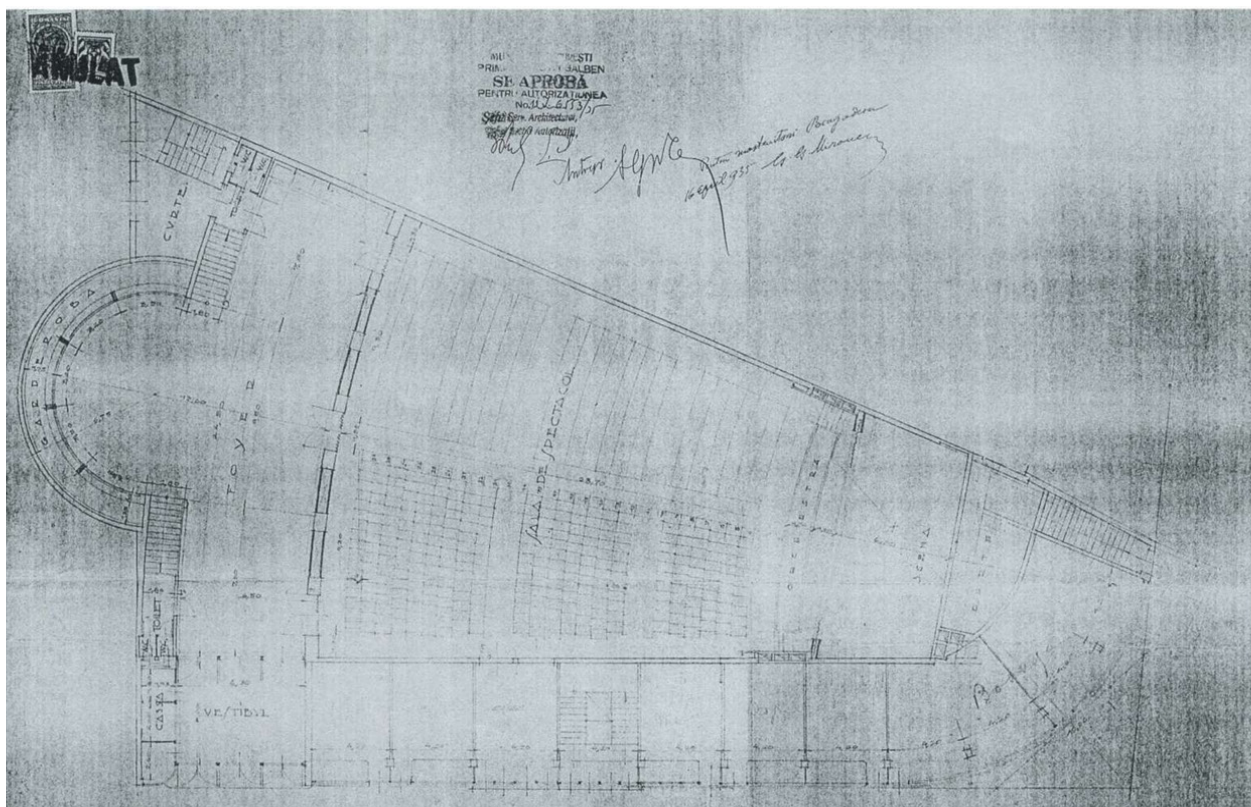
această autorizare este valabilă în conformitate cu dispozițiile art. 197 din regulament. autorizare se va păstra la punctul lucrãrilor la dispoziția agenților de control; în caz de neconformare vor opri lucrarea ca neautorizată.

PRIMAR,

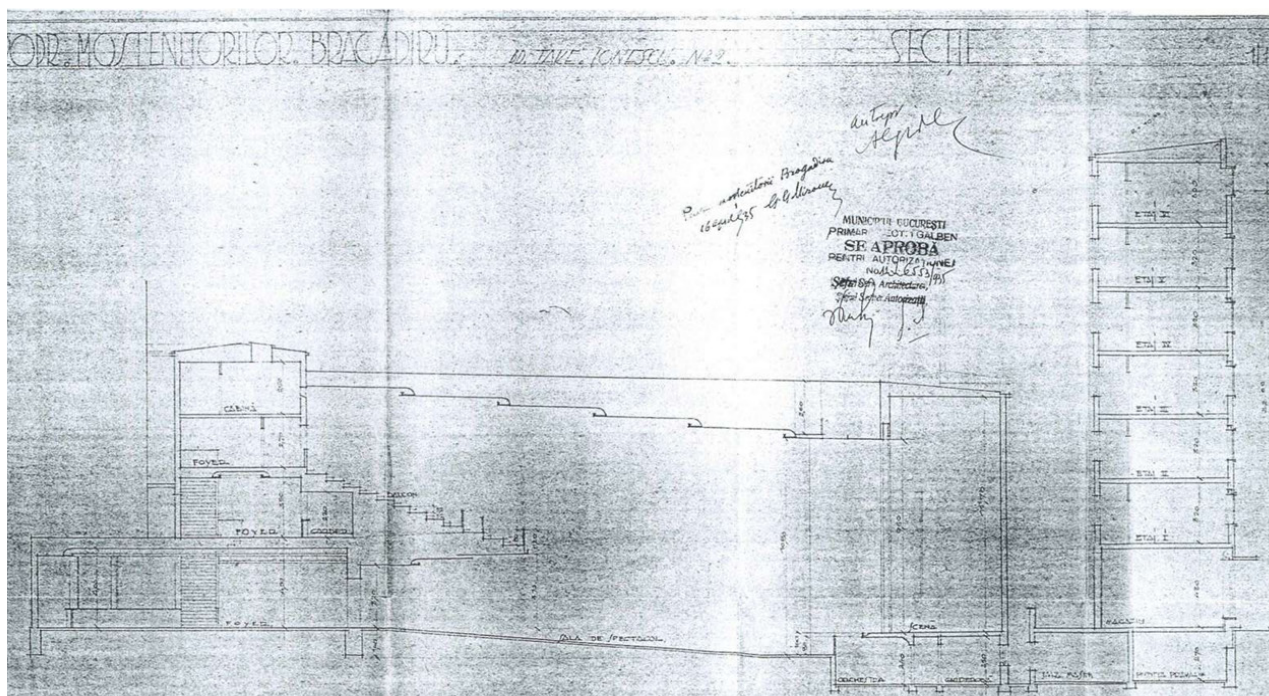
ANEXA VII A- Autorizația de construire eliberată de Primărie pentru "Moștenitorii Bragadiru" în 7 iulie 1935. Arhiva Primăriei Municipiului București - Direcția Tehnică (A.P.M.B. - D.T.), fond sector 1 (Galben), dosar 641A/1935, f. 5.

ANEXA VII B - Planul de situație al cinematografului "SCALA". Arhiva Primăriei Municipiului București - Direcția Tehnică (A.P.M.B. - D.T.), fond sector 1 (Galben), dosar 641N1935, f. 3.

ANEXA VII D - Proprietatea "Moștenitorii Bragadiru". A.P.M.B. - D.T., fond sector 1 (Galben), dosar 641A/1935. Plan parter

Anexa VIII Serviciul Tehnic, Sector I-Galben, Dosar 641A/1935, fila 10

Domnule Primar,

Pentru construcția din Bd. Tache Ionescu Nr. 2 colț cu str. C.A. Rosetti, asupra noilor planuri prezentate și în urma avizului Comisiei Spectacolelor, se fac următoarele observații:

1. Pravalia din stânga scării principale trebuie suprimată pentru a lăsa liberă evacuarea sălii.
2. Se va conforma în tocmai procesului-verbal al Comisiei Sălilor de Spectacole.
3. Cinematograful proiectat partea intrării (...), Ciclop.
4. Nu se face adăpost pentru apărare pasivă.
5. Prăvăliile nu au closeturi suficiente și acces direct.
6. Teșitura e rotundă în loc de a fi dreaptă.
7. Ar trebui să facă calcan decorat spre vecinul din str. C.A. Rosetti.
8. Se face un bowindow pe Bd. Brătianu ce nu intră în gabarit cu înălțimea de 27,50 m și al cărui ultim etaj nu este figurat în planuri.
9. Spre vecinul de pe str. C.A. Rosetti, planurile nu corespund între ele.
10. Etajul VI figurează retras în gabarit, iar în fațadă nu.

Arhitectul va depune noi planuri care să satisfacă referatul cu teșitura rotundă.

20.06.1935

Am depus noi planuri.

Vederea circulației verticale și a ascensorului (Petru Mortu)

Sala de cinematograf (www.afilm.ro)

Imagine din b-dul Gheorghe Magheru (Petru Mortu)

Imagine care surprinde exteriorul salii de cinematograf

ANEXA IX. Fotografii actuale ale Bulevardului Magheru și ale Cinematografului "SCALA".

ANEXA X

FIȘA ANALITICĂ DE-EVALUARE A MONUMENTULUI ISTORIC, (anexa nr.3 la O.M.C.C. nr. 2682/13.06.2003)

IMOBIL B-DUL GHEORGHE MAGHERU NR. 2-4, SECTOR 1, BUCUREȘTI

1.1.	Cod	NU	
1.1.1.	Listă 1955	NU	
1.1.2.	Listă 1991 - 1992	NU	
1.1.3.	Listă 2004	NU	
1.2	Categorie	SPAȚII COMERCIALE, CINEMATOGRAF, BIROURI, LOCUINȚE COLECTIVE	
1.2.1.	Monument	-	
1.2.2.	Ansamblu	-	Imobilul nu este înscris în Lista Monumentelor Istorice
1.2.3.	Sit	-	aprobată (MO 670bis/2010).
1.3.	Denumirea actuală	Cinematograful „Scala”	Conform L.M.I. imobilul face parte din „Ansamblul de
1.4.	Denumirea originală	Cinema „Scala”	arhitectură „Bd. General Gheorghe Magheru” Cod LMI:
1.5.	Denumiri anterioare	Cinema „Scala”	B-II-a-A-19113.

2. LOCALIZARE ADMINISTRATIVĂ/AMPLASAMENT

2.1.	Stat	România
2.2.	Județ/nume/indicativ/număr	Municipiul București
2.3.	Oraș; sat – comună actuale	Municipiul București, sector 1
2.4.	Cod poștal	010331
2.5.	Stradă, număr actuale	b-dul General Gheorghe Magheru nr. 2-4
2.6.	Oraș; sat – comună originare/anterioare	București
2.7.	Stradă, număr anterior	-
2.8.	Referințe cartografice/toponimie	-
2.9.	Referințe cadastrale	-
2.10.	Referințe privitoare la zona de protecție	Zona Protejată nr. 04a – „bulevardul modernist Magheru”.
2.11.	Categoria de arhitectură	-
2.12.	Tipul de folosință sau funcțiunea	Birouri, locuințe colective cu spații comerciale la parter, cinematograf.
2.13.	Folosința actuală	Birouri, locuințe colective (apartamente) cu spații comerciale la parter, cinematograf.
2.14.	Folosința inițială	Imobil de raport cu spații comerciale și cinematograf la parter, birouri și garsoniere la etaje.
2.15.	Folosința anterioară	Birouri, locuințe colective (garsoniere transformate în apartamente) cu spații comerciale la parter, cinematograf.
2.16.	Reglementări urbanistice în care se înscrie	Zona Protejată nr. 04 din Municipiul București cf. P.U.Z. Zone Protejate Construite. Subzona Cp1b conform P.U.G. Municipiul București.

3. STATUT PROPRIETATE

3.1.	Actualul proprietar	2002 – Bragadir Giles Maurice, Bragadir Piere, Constandaky Ana Gheorghe, De L'Epinaî Lodin Irene, Fulicea Seraphina Ivona, Romalo Ion Mihnea.
3.2.	Proprietar originar	Moștenitorii lui Dimitrie Marinescu Bragadiru (Aurelia, Mathilda, Elena, Sophie, Atanasie, Dumitru D. Bragadiru și Ana G. Constandaky).
3.3.	Proprietari anteriori	1950 – În Decretul nr. 92 din 19 aprilie 1950 privind Naționalizarea unor imobile, proprietar al imobilului este menționat D. Bragadiru. După această data imobilul trece în proprietatea statului.
3.4.	Utilizator	Societăți comerciale (Vodafone, Carpatia Tour Asigurări, cinematograful Scala...).

4. DATARE

4.1.	Datare prin perioade/secole	Deceniul IV al secolului XX.
4.2.	Datare prin intervale de date	1930-1940
4.3.	Datare precisă	1935
4.4.	Justificarea datării	Autorizația de construire este datată în 7 iulie 1935. (Primăria Municipiului București – Arhiva Direcției Tehnice, fond Sector I Galben), dosar 641A/1935.

5. PERSOANE ȘI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI

5.1.	Ctitor/finanțator	Moștenitorii lui Dimitrie Marinescu Bragadiru (Aurelia, Mathilda, Elena, Sophie, Atanasie, Dumitru D. Bragadiru și Ana G. Constandaky).
5.2.	Autor/meșter	arh. Rudolf Fränkel / arh. Marcel Maller
5.3.	Istoric	Terenul este cumpărat în jurul anilor '30 de către Aurelia, Mathilda, Elena, Sophie, Atanasie, Dumitru D. Bragadiru și Ana G. Constandaky – moștenitorii lui D. M. Bragadiru. În primăvara anului 1935 aceștia depun primul proiect pentru obținerea autorizației de construire. Soluția propusă de arhitectul Rudolf Fränkel va cunoaște câteva modificări impuse de regulamentul de construire și va fi aprobată în luna iulie a aceluiași an. Imaginea finală a volumului construit se va înscrie în liniile curentului Modernist.

6. DESCRIERE

6.1.	Zona și așezarea	B-dul Gheorghe Magheru nr. 2-4, sector 1, București.
6.2.	Descriere obiectiv individual	-
6.2.1.	Parcela	Parcelă de colț de formă trapezoidală având o suprafață de 1131 mp (cf. Plan topografic al orașului București, carou 12B4). Racordul dintre cele două străzi se face după un arc de cerc înscris la tangenta de 10m.
6.2.2.	Plan	Suprafața construită la sol este de aproximativ Sc=1028 mp. (cf. P.M.B., Serviciul Tehnic, Sector I-Galben, Dosar 641A/1935, fila 1, verso).
6.2.3.	Elevație	-S+P+7 (înălțimea maximă). -Înălțimea maximă la cornișa este de aproximativ 27 m.
6.2.4.	Volumetrie	Volumetria este compusă din trei corpuri cu înălțimi diferite. Două, cu înălțime mai mare sunt amplasate pe aliniamentele bulevardului Gheorghe Magheru și a străzii C.A: Rosetti, iar cel de-al treilea care adăpostește cinematograful este poziționat în spatele lor.
6.2.5.	Fațade	Volumul orientat spre nord, prin care se face și intrarea în cinematograful (lângă Garajul „Ciclop”) este caracterizat de o rețea carteziană care îl îmbracă uniform. Cu o înălțime mai mică (P+6) corpul principal este definit de orizontalele puternice ale ferestrelor în bandă în alternanță cu cele ale grinzilor și parapetelor.
6.2.7.	Formă învelitoare	Șarpantă mascată de atic.
6.2.8.	Compartimentări interioare	-La nivelul subsolului (cu o înălțime de circa 2,3-2,7 m) au fost amplasate spații auxiliare care deservesc sala de spectacole, prăvăliile și unitățile de locuit. Spre parcela garajului „Ciclop”, orientat spre stradă a fost prevăzut „Adăpost(ul) pentru apărare antiaeriană” (100 mp), iar sub scenă erau dispuse cabine ale actorilor. -Parterul este destinat spațiilor comerciale. Acestea sunt delimitate pe linia elementelor structurale și au o suprafață de circa 33mp și o înălțime de 4,2 m. Tot la nivelul parterului este rezolvat prin intermediul unui hol generos și al unui foaier accesul pentru sala de cinematograful. Sala proiectată pentru 1500 de locuri (acum are 860 de locuri) are formă trapezoidală (aproximativ 22x10x30) cu o scenă de 60 mp și un spațiu destinat orchestrei. Accesul la nivelele superioare se face prin intermediul unei scări în două rampe și a unui lift amplasat între acestea. -Etajele I, II, și III sunt rezervate birourilor, iar etajele IV, V și VI locuiri (apartamente rezultate în urma modificării garsonierelor inițiale).
6.2.9.	Extindere	-
6.3.	Elemente de construcție	Structura este realizată din cadre de beton armat cu ziduri de cărămidă și plăci din B.A.
6.4.	Materiale și tehnici de construcție/structură	-Zidărie de cărămidă. -Fațade: tencuieli de terasit, solbancuri trase. -Tămplării din lemn /P.V.C./ metal - spații comerciale.
6.5.	Materiale de acoperiș	Tablă zincată cu falțuri (acoperiș mascat de atic).
6.6.	Componente artistice	-
6.7.	Mobilier	-
6.8.	Inscripții	-
6.9.	Incadrare stilistică	Arhitectură modernistă. Construcție reprezentativă pentru acest curent.
6.10.	Patrimoniul mobil	-

7. CONSERVARE, RESTAURARE, PREZERVARE

7.1.	Starea generală de conservare	-În momentul de față clădirea se află într-o stare fizică medie. -Finisajele originale au suferit și ele de-a lungul timpului degradări cauzate de factori climaterici și antropici. Agresiunile cele mai puternice se datorează diverselor intervenții făcute de utilizatori, acestea afectând vizibil imaginea de ansamblu. -Pe fațade se observă cristalizări ale sărurilor minerale.
7.2.	Lucrări anterioare de restaurare	-
7.2.1.	Alte lucrări	-Diverse instalații tehnice poziționate pe fațade (aer condiționat, antene de satelit sau cabluri).
7.3.	Proiectare restaurare, reabilitare, conservare	-Sunt recomandate intervenții de conservare, restaurare și amenajare ale fațadelor.

8. DOCUMENTARE/REFERINȚE

8.1.	Bibliografie selectivă	Vezi studiul istorio-arhitectural al imobilului (arh. Petru Mortu specialist atestat al Ministerului Culturii, Cultelor și Patrimoniului Național certificat de atestare nr. 353S/26.09.2008).
8.2.	Dosare și rapoarte în arhive	-P.M.B. – A.D.T., fond Sector I Galben, dosar 641A/1935. -A.N. – D.M.B., Fond P.M.B., Serviciul Alinieri, dosar nr. 549. - A.N. – D.M.B., Fond P.M.B., Serviciul Alinieri, dosar nr. 632.
8.3.	Hărți, planuri, desene	Vezi studiul istorio-arhitectural al imobilului.
8.4.	Fotografii	Vezi studiul istorio-arhitectural al imobilului.
8.5.	Alte informații	Vezi studiul istorio-arhitectural al imobilului.

9. NIVELUL DE INTERES/CLASARE

9.1.	Grupa valorică:	Nu este cazul.
9.1.1.	- A	Propunere de clasare pentru grupa valorică A
9.1.2.	- B	
9.2.	Categoria după natura obiectivului	
9.2.1.	- I	
9.2.2.	- II	
9.2.3.	- III	
9.2.4.	- IV	
9.3.	Criterii de evaluare globală	-Criteriul vechimii – valoare mică -Criteriul valorii arhitecturale, artistice, urbanistice -valoare mare -Criteriul referitor la frecvență, raritate și unicitate -valoare mare -Criteriul referitor la valoarea memorial-simbolică -valoare foarte mare
9.4.	Data și documentul protecției	-Conform Listei Monumentelor Istorice face parte din „Ansamblul de arhitectură „Bd. General Gheorghe Magheru” (Cod LMI: B-II-a-A-19113). -Clădirea nu este monument istoric. -Studiul istoric a evidențiat elemente de valoare majore, semnificative pentru arhitectura perioadei interbelice de factură modernistă. Ca urmare se propune declanșarea procedurii de clasare, pentru întreg imobilul, acesta putând fi încadrat în grupa valorică A.
9.5.	Codul primit prin respectivul act	Nu este cazul.

10. SISTEMATIZAREA EVIDENȚEI

10.1.	Data redactării fișei	Noiembrie 2011
10.2.	Instituția în cadrul căreia s-a redactat fișa	S.C. 3 ad PUNCT S.R.L. București
10.3.	Autorul fișei și calitatea acestuia	PETRU MORTU, arhitect
10.4.	Trimiterea la documentația fotografică aferentă	Studiu istorio-arhitectural realizat în vederea clasării imobilului din b-dul Gheorghe Magheru nr. 2-4 autor: arh. Petru MORTU.
10.5.	Trimiterea la documentația desenată aferentă	Idem
10.6.	Semnătura autografă a specialistului care a întocmit fișa	arh. Petru MORTU
10.7.	Semnătura și stampila conducătorului instituției	S.C. 3 ad PUNCT S.R.L. Director, arh. Petru MORTU
10.8.	Numărul procesului-verbal de validare în Comisia regională a monumentelor istorice	Nu este cazul.

